

przywodnych oraz szerokości pasów obsługi cieku po 10 m po obu stronach linii brzegowej lub krawędzi skarp;

- 4) przedstawione szerokości pasa przywodnego są określeniem **Studium 2016**, które winno być przedmiotem indywidualnej weryfikacji w przyszłych planach miejscowych.
7. Z punktu widzenia przyszłego zagospodarowania **obszaru liniowego wód** istotna jest waloryzacja terenów wód pod względem:
 - 1) stanów zagospodarowania, z wyodrębnieniem wód płynących:
 - a) istniejących (is) – wskazanych do zachowania i adaptacji, których utrzymanie i ewentualna regulacja nie będą wymagały zmiany zasięgu linii rozgraniczających tereny wód płynących,
 - b) zmienianych (zm) – wskazanych do zmiany, z uwagi na ujawnione rozbieżności położenia cieku w terenie, przy porównaniu map ewidencyjnych i ortofotomapy, wymagające zmiany zasięgu linii rozgraniczających wód płynących,
 - c) zaplanowanych (zp) – wskazanych do realizacji na podstawie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, których budowa będzie wymagała ustalenia nowych linii rozgraniczających wód płynących,
 - d) planowane (pl) – wskazane do realizacji na podstawie Studium 2003, których budowa będzie wymagała ustalenia nowych linii rozgraniczających wody płynące;
 - 2) przynależności administracyjnej, z wyodrębnieniem wód płynących w kompetencji:
 - a) Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach (RZGW),
 - b) Śląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach (Biuro Terenowe w Bieruniu),
 - c) pozostałych, w kompetencji innych podmiotów.

§ 31. HAŁAS I PROMIENIOWANIE NIEJONIZUJĄCE

1. Dominującym źródłem hałasu na terenie Sosnowca jest wzmożony ruch komunikacyjny (drogowy). Wpływ na ten rodzaj emitowanego hałasu ma dynamiczny rozwój motoryzacji, co przekłada się na znaczny poziom emisji hałasu z przebiegających przez miasto tras tranzytowych z południa na północ kraju, a także lokalnych dróg głównych i niejednokrotnie ulic dojazdowych do osiedli mieszkaniowych. Mniejszy wpływ na poziom klimatu akustycznego ma natomiast hałas szynowy związany z komunikacją kolejową i tramwajową. Hałas przemysłowy nie ma dominującego wpływu na klimat akustyczny miasta. Oddziaływania tego typu występują lokalnie w pobliżu zakładów przemysłowych.

- 1) Hałas drogowy:

Analizując wpływ hałasu komunikacyjnego – drogowego należy stwierdzić, że miasto pod względem komunikacyjnym oraz urbanistycznym można podzielić na dwie części: zachodnią z gęstą siecią ulic i gęstą zabudową oraz wschodnią z rzadką siecią dróg i mniejszymi, rzadziej rozłożonymi obszarami zabudowy. Jako umowną granicę pomiędzy tymi obszarami można przyjąć przebiegającą z południa na północ drogę ekspresową S1 (Wschodnia Obwodnica GOP). Z mapy akustycznej dla miasta Sosnowca wynika, że w części zachodniej miasta do najbardziej uciążliwych odcinków drogowych, gdzie poziom emisji hałasu w odległości 5 m od krawędzi jezdni osiąga 70 dB w porze dziennej i 65 dB w porze nocnej, zaliczyć należy większość głównych ulic, tj.: Piłsudskiego, Sienkiewicza, 1 Maja, Andersa, Roweckiego, 3 Maja, Mikołajczyka, Wojska Polskiego, Orłąt Lwowskich, Braci Mieroszewskich, Baczyńskiego. Po stronie wschodniej ulicami o stosunkowo wysokiej emisji hałasu są Wileńska, Maczkowska, Szenwalda, Jasieńskiego, Armii Krajowej, Kościuszkowców, Orłąt Lwowskich. Poziom imisji z tych ulic jest niższy niż z ulic po stronie zachodniej i nie przekracza 65 dB w porze dziennej i 60 dB w porze nocnej. Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu występują tylko w obszarach chronionych położonych bezpośrednio wzdłuż głównych ulic w pasie o zasięgu do około 25 m od krawędzi jezdni. Większe zasięgi wartości imisji hałasu drogowego tj. 75 dB w porze dziennej i 70 dB w porze nocnej występują wzdłuż drogi krajowej DK94 i drogi ekspresowej S86. Są to jednocześnie drogi o największym natężeniu ruchu oraz największym udziale pojazdów ciężarowych w ogólnej liczbie pojazdów. Zasięg imisji osiągający 75 dB w porze dziennej i 70 dB dla dróg S86 i DK94 wynosi od około 30 m do około 85 m od krawędzi jezdni. Rozbieżności co do zasięgu wynikają z ukształtowania terenu i przebiegu odcinka jezdni (nasyp, wykop, zakręt). Inaczej kształtuje się zasięg imisji z drogi ekspresowej S1 (Wschodnia Obwodnica GOP). Pomimo mniejszego natężenia ruchu w stosunku do DK94 i S86 zasięg

oddziaływania tej trasy jest dużo większy. Wpływ na to ma głównie ukształtowanie terenu, przez który ona przebiega oraz to, że na większej części przebiegu trasy poziom powierzchni jezdni jest położony wyżej niż tereny sąsiadujące. Zgodnie z mapą akustyczną poziom imisji o wartości ponad 75 dB w porze dziennej oraz 70 dB w porze nocnej wykracza poza pas jezdni do około 30 m od jej krawędzi. Natomiast imisja do 75 dB w porze dziennej i 60 w porze nocnej sięga około 130 m w porze dziennej do ponad 220 m w porze nocnej;

- 2) Hałas szynowy - kolejowy:

Zgodnie z mapą akustyczną Sosnowca przebiegające przez miasto linie kolejowe nie są znaczącym źródłem hałasu i nie powodują poważnych oddziaływań na tereny chronione, w pobliżu których mają swój przebieg. Są to głównie tereny w strefie śródmiejskiej, przez które przebiega linia kolejowa nr 1 Warszawa Centralna – Katowice i tereny mieszkaniowe przy linii kolejowej nr 62 Tunel – Sosnowiec Główny. Obszary z przekroczeniami przy linii kolejowej nr 1 to zabudowa mieszkaniowa pomiędzy linią kolejową a ulicą Sobieskiego, ul. Piłsudskiego przy wiadukcie kolejowym, ul. Żeromskiego, rejon ulic Stalowników i Kościuszki, okolice ulicy Rybnej, pomiędzy ulicami Piotrkowską i Okrzei. Obszary z przekroczeniami przy linii kolejowej nr 62 to okolice ulicy Radocha, zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Mikołajczyka, zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Wschodniej, zabudowa mieszkaniowa w rejonie ulic Upadowej i Wileńskiej, zabudowa mieszkaniowa w rejonie ulic Pekieńskiej i Ligonia, zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Morcinka, zabudowa mieszkaniowa w rejonie ulic Szenwalda i Główniej. Na terenie miasta znajdują się także inne odcinki linii kolejowych, użytkowane przez zakłady przemysłowe. Najbardziej obciążoną linią kolejową w południowej części miasta, prowadzącą ruch towarowy z kopalni piasku CTL Maczki Bór jest linia nr 403, oraz w znacznie mniejszym stopniu linia 432. Na szlakach tych przekroczenia wyznaczono na zabudowie mieszkaniowej przy ulicy Białej i na zabudowie mieszkaniowej przy ulicy Długiej. Pozostałe odcinki linii kolejowych, ze względu na znikomy ruch pociągów albo bardzo małe prędkości przejazdów, nie mają istotnego wpływu na jakość środowiska akustycznego;

- 3) Hałas szynowy - tramwajowy:

Tory tramwajowe usytuowane są przeważnie wzdłuż głównych ulic miasta lub bezpośrednio w pasie drogowym. Ze względu na fakt, że linie tramwajowe z racji swojego przeznaczenia przebiegają przez obszary zabudowy mieszkaniowej istnieje niebezpieczeństwo powstawania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu. Zasięg imisji o poziomie wyższym niż dopuszczalne zawiera się pomiędzy 15 a 30 m od torowiska. Różnica zasięgu oddziaływania związana jest głównie ze stanem technicznym torowiska oraz składu oraz prędkością przejazdową. Tereny, na których zanotowano przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu pochodzącego od linii tramwajowych:

- a) ul. Piłsudskiego od skrzyżowania z ul. Swobodną do skrzyżowania z ul. Ogrodową,
- b) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Żeromskiego,
- c) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Mariackiej,
- d) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Będzińskiej,
- e) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Staszic od skrzyżowania z ul. Fabryczną do skrzyżowania z ul. Okrzei,
- f) tereny przy ulicy 1 Maja,
- g) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Andersa,
- h) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy 11 Listopada,
- i) zabudowa mieszkaniowa przy ulicach Olsztyńskiej, Makuszyńskiego i Batalionów Chłopskich,
- j) tereny przy ul. Wojska Polskiego od skrzyżowania z ul. Wygoda do skrzyżowania z ul. Kopalnianą,
- k) zabudowa mieszkaniowa w rejonie ulic Orłąt Lwowskich, Pastewnej, Marynarskiej;

- 4) Hałas przemysłowy:

Hałas przemysłowy na terenie Sosnowca ma na ogół charakter lokalny. Obejmuje dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia. Źródłami emisji hałasu są urządzenia w zakładach przemysłowych, usługowych i rzemieślniczych, bazach transportowych. Za emisję hałasu przemysłowego odpowiedzialne są przede wszystkim systemy wentylacyjne i klimatyzacyjne, urządzenia chłodnicze, sprężarki, szlifierki, piły, transport wewnętrzzakładowy i ciężki transport dostawczy. Do hałasu przemysłowego zalicza się również dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych takie jak: urządzenia klimatyzacyjne, wentylatory itp., a także urządzenia nagłaśniające w lokalach rozrywkowych i gastronomicznych. Zgodnie z informacjami przedstawionymi na mapie akustycznej Sosnowca, na terenie

miasta podmioty gospodarcze na ogół utrzymują poziom hałasu w granicach dopuszczalnych norm lub podejmują działania mające na celu zmniejszenie nadmiernej emisji. Stąd hałas przemysłowy stanowi tylko uciążliwość lokalną. Uciążliwość w zakresie akustyki wykazują zakłady zlokalizowane w pobliżu terenów zabudowy mieszkaniowej. Przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu przemysłowego występują w okolicach:

- a) Oś. Wagowa ulice Zielona, Wagowa, Ogrodowa,
- b) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Długiej – rejon Kopalni Piasku Maczki – Bór,
- c) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Mikołajczyka w rejonie zakładu PWME Prodryn,
- d) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Niweckiej w rejonie bazy transportu,
- e) zabudowa mieszkaniowa przy ulicy Roweckiego w rejonie zakładu Timken Polska S.A.

2. Mapa hałasu została przedstawiona w **załączniku graficznym U/33**.

3. Promieniowanie niejonizujące:

W odniesieniu do Sosnowca źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego mającego negatywny wpływ są: elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia: 400 kV, 220 kV i 110 kV oraz, stacje transformatorowe WN i SN, stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu, a także sprzęt elektryczny i elektroniczny stosowany w gospodarstwach domowych. Na terenie Sosnowca znajduje się 145 stacji bazowych telefonii komórkowej oraz innych stacji transmisji danych. Na terenie miasta zlokalizowanych jest 12 stacji 110/SN (GPZ) z transformatorami 110/30/6 kV; 110/20 kV; 110/6 kV i 4 stacje SN/SN (PZ) z transformatorami 30/6 kV i 20/6 kV. Istniejąca sieć średniego napięcia na terenie Sosnowca zasilana jest napięciem 30 kV, 20 kV i 6 kV. Ponadto przez miasto przebiegają także linie energetyczne należące do takich operatorów jak: - Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (linie 400 kV i 220 kV), Górnośląski Zakład Elektroenergetyczny S.A. w Gliwicach (linie 110 kV).

W Sosnowcu nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych od liniowych źródeł promieniowania.

§ 32. WARUNKI KLIMATYCZNE

1. Obszar, na którym położony jest Sosnowiec cechuje klimat przejściowy między klimatem kontynentalnym, a oceanicznym. Na obszarze Sosnowca krzyżują się wpływy przemieszczających się mas powietrza polarnego, arktycznego i zwrotnikowego. Najczęściej docierają masy powietrza polarno-morskiego odznaczające się dużą przezroczystością powietrza. Istotnym czynnikiem wpływającym na klimat Sosnowca są kierunki napływających mas powietrznych – zachodni i północno zachodni, przy czym wiatry zachodnie napływają łącznie w ciągu ok. 160 dni w roku. Istnienie tzw. „wyspy ciepła”, jaką stanowi zabudowa części centralnej miasta, zaburza wyraźnie przestrzenny rozkład temperatur, jak również wpływa na pozostałe elementy klimatu. Przy zabudowie zwartej obserwuje się wpływ czynnika antropogenicznego podgrzewania atmosfery, a bardziej jeszcze widoczny jest wpływ zanieczyszczeń powietrza występujących na obszarach zurbanizowanych. Zwarte powierzchnie zabudowy, utwardzonych placów i dróg łatwiej nagrzewają się w ciągu dnia, co powoduje podniesienie temperatury powietrza w przyziemnej warstwie atmosfery. Wszystko to powoduje, iż na takich obszarach zauważa się modyfikację antropogeniczną topoklimatów. Stąd obszary zurbanizowane o stosunkowo dużych powierzchniach zabudowy zwartej szybciej nagrzewają się w ciągu dnia, szybciej też tracą ciepło na skutek wypromieniowania w nocy. Brak wilgoci w powietrzu nie sprzyja dłuższemu zatrzymaniu ciepła. Ponadto w obszarze zwartej zabudowy utrudnione jest przewietrzanie a zanieczyszczenia powstające w procesie grzewczym powodują powstawanie tzw. „niskiej emisji” związanej z opalaniem w przydomowych kotłowniach węglem niskiej jakości. Innym źródłem zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego są spaliny samochodowe gromadzące się w obrębie głównych ciągów komunikacyjnych oraz terenów przyległych do nich. W okresie niesprzyjających wiatrów mogą one być wwiewane w głąb obszaru, stagnując w obrębie wąskich uliczek pomiędzy zwartymi szeregami zabudowy, tworząc niebezpieczne dla zdrowia mieszkańców zastoiska „smogu”.

2. Usłonecznienie i zachmurzenie

Największe wartości promieniowania słonecznego występowały w okresie od czerwca do sierpnia i wynosiły powyżej 25 MJ/m². Najniższe wartości notowano w okresie zimowym - od listopada do lutego. Wartości te wyniosły mniej niż 5 MJ/m². Zachmurzenie w obrębie miasta kształtuje się na poziomie 6,5 w skali od 1 do 10 w ciągu roku tj. około 64%, najwyższe wartości notowane są w miesiącu styczniu (72%), a najniższe w lipcu

(60%). Liczba dni pogodnych jest znacznie niższa niż liczba dni pochmurnych. W pierwszym przypadku średnio rocznie w obrębie miasta notuje się około 42 dni pogodnych. Dni pochmurnych jest znacznie więcej, w ciągu roku średnio obserwuje się ich około 140.

3. Temperatura powietrza

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 8,0°C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec, z temperaturą średnią wynoszącą około 14 - 16°C, najchłodniejszy jest styczeń – średnie temperatury powietrza kształtują się na poziomie około -2°C. Średnia roczna temperatura maksymalna wynosi powyżej 12°C. Najwyższa maksymalna roczna temperatura powietrza odnotowana została w 1994 r. i wyniosła 36,0°C. Średnia roczna temperatura minimalna kształtuje się na poziomie powyżej 3°C. Najniższa minimalna roczna temperatura powietrza zmierzona została w roku 1987 - -27,4°C. Średnia liczba dni mroźnych wynosi poniżej 25, bardzo mroźnych poniżej 3 dni, gorących – powyżej 30 dni, a dni upalnych – powyżej 5 dni. Średnioroczna liczba dni z przymrozkiem kształtuje się na poziomie poniżej 15 dni.

4. Opad atmosferyczny

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych pomierzona dla Sosnowca wynosi 660 mm. W wieloletnim rocznym sumy opadów kształtowały się na poziomie około 700 mm. Najbardziej deszczowym miesiącem jest lipiec, średnie miesięczne opady wynoszą 100 mm. Najniższe średnie opady miesięczne odnotowywane są w miesiącach zimowych (styczeń, luty, marzec) i wynoszą około 40 mm. Średnia roczna liczba dni z opadem atmosferycznym $\geq 0,1$ mm wynosi między 170 a 180 dni. Maksymalną dobową sumę opadów atmosferycznych odnotowano w 1972 r., wartość ta wyniosła 80 mm, a najniższą dobową sumę opadów odnotowano w 1993 r., wyniosła poniżej 20 mm.

5. Wilgotność powietrza

W ciągu roku wilgotność względna powietrza utrzymuje się na poziomie około 81%, sezonowo rozkład ten zbliżony jest do średniej. Najwilgotniejszym miesiącem jest styczeń (83%), a najsuchszym – lipiec (74-77%). Prężność pary wodnej kształtuje się na poziomie 9 hPa. Najwyższa jest w lipcu – 12-13 hPa a najniższa w styczniu – poniżej 5 hPa. Średniorocznie na analizowanym terenie notuje się od 20 do 25 dni parnych, czyli dni, podczas których przynajmniej w jednym terminie obserwacyjnym wystąpiła prężność pary wodnej większa bądź równa 18,8 hPa.

6. Wiatr

Średni roczny rozkład częstości wiatru określony został na podstawie danych z IMGW ze stacji meteorologicznej zlokalizowanej w Katowicach. Na tej podstawie określono główne kierunki przewietrzania obszaru. Największy udział w wentylacji terenu w ciągu roku mają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (23%), zachodniego (20%) i wschodniego (14%). Przedmiotowy obszar odznacza się również stosunkowo niewielkim udziałem procentowym cisz (9% w ciągu roku). W sezonie letnim przewietrzanie miasta uwarunkowane jest od napływu powietrza głównie z kierunku zachodniego (25%), w mniejszym stopniu współdziałają wiatry z kierunku południowo-zachodniego (15%) i północno-zachodniego (12%). Wskaźnik procentowego udziału cisz wynosi w tym okresie około 12%. Zimą dominują wiatry z kierunku południowo-zachodniego (31%) i zachodniego (20%). Około 10% stanowią wiatry wschodnie. Znacznie niższy jest udział cisz, wynoszący około 7%. Roczna prędkość wiatru wynosi średnio 3-4 m/s, rozkład miesięczny uzależniony jest w dużej mierze od pory roku. Największe prędkości wiatru notowane są w miesiącu styczniu i wynoszą ponad 4 m/s, w miesiącach: kwietniu, lipcu i październiku wynoszą średnio 2 m/s. Średnia roczna częstość cisz utrzymuje się na poziomie 20 – 30%. Wiatry o prędkości mniejszej niż 1 m/s odnotowywane są średnio 30 – 60 dni w roku. Średnia roczna prędkość wiatru powyżej 10 m/s obserwowana około 5 dni w roku. Wiatr o prędkości > 3 m/s w dużej mierze oddziałuje korzystnie na warunki panujące w mieście. Wpływa na wzrost parowania oraz na przewietrzanie miasta, co poprawia stan sanitarny powietrza. Równocześnie jednak wzmaga rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń, a także w chłodnej porze roku powoduje znaczne straty ciepła w mieszkaniach, narażonych na częste uderzenia strumieni powietrza.

7. Zamglenia

W obrębie Sosnowca odnotowuje się dwa typowe rodzaje mgieł, mgły radiacyjne, powstające głównie w ciepłej porze roku, głównie nocą, w wyniku wychłodzenia się dolnych warstw powietrza na skutek wypromieniowywania ciepła z podłoża oraz mgły konwekcyjne występujące zimą, związane z napływem ciepłego i wilgotnego powietrza na wychłodzone podłoże. Średnia roczna liczba dni z mgłą wynosi w analizowanym obszarze 50 dni, najwyższą liczbę dni mglistych odnotowano w 1989 roku (75 dni) a najniższą, wynoszącą 35 dni, w roku 1969.

8. Przewietrzanie

W wyniku przeprowadzonej analizy, której celem było wyznaczenie kierunków i stref przewietrzania w obrębie miasta Sosnowca sformułowano następujące wnioski:

- aby nie pogorszyć warunków przewietrzania we wschodniej i południowo - wschodniej części miasta, w obrębie tam położonych jednostek strukturalnych w miejscowym planie zagospodarowania należałoby uwzględnić zabudowę o charakterze niskim, jednorodzinne domy w ogrodach lub zabudowę szeregową jako podstawowe obiekty urbanistyczne tworzące przestrzeń mieszkalną,
- usytuowanie planowanych budynków powinno być zgodne z ogólnie przyjętymi założeniami zagospodarowania przestrzennego, np. wysokie, zwarte budynki powinny być sytuowane dłuższą osią, równoległą do dominującego kierunku wiatru,
- sugerowane jest powiększenie bądź utrzymanie na obecnym poziomie liczby terenów zieleni miejskiej, sadów i ogródków działkowych, wiąże się to z polepszeniem przewietrzania w przypadku obszarów zabudowanych, szczególnie w miejscach wprowadzania nowej zabudowy proponuje się jednoczesne tworzenie obszarów zieleni urządzonej w celu optymalizacji warunków aeroasanitarnych. W obszarze ciągnącym się wzdłuż koryta rzeki Białej Przemszy i jej dopływu - Bobrka, będących naturalnym, głównym korytarzem wentylacyjnym całego miasta proponuje się wprowadzić niską, dwukondygnacyjną zabudowę jednorodzinną lub wielorodzinną, szeregową lub w ogrodach. W przypadku realizowania zabudowy wyższej, np. obiektów handlowo-usługowych, o zwartej bryle i wysokości kilkunastu metrów, należy mieć na uwadze fakt, iż tego typu zabudowa zaburzy strukturę przewietrzania w obrębie głównego korytarza modyfikując lokalnie kierunek wiania wiatrów i zmieniając lokalny topoklimat m.in. poprzez emisję ciepła.

9. Warunki aerosanitarne

Ocena jakości powietrza i obserwacji zmian przeprowadzona w ramach państwowego monitoringu środowiska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach za 2012 r. objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, ołów, tlenek węgla, ozon, pył PM10, pył PM2,5, arsen, benzo(a)piren, kadm oraz nikiel. Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon. Wyniki pomiarów ze stacji pomiarowej w Sosnowcu przy ul. Lubelskiej wskazują, że w tym rejonie średnie stężenie pyłu zawieszonego w 2012 r. wyniosło około 41,8 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] (dopuszczalna norma wynosi 40 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]). Średnie stężenie dwutlenków azotu wyniosło 61,8 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] (dopuszczalna norma wynosi 40 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]). Znaczne przekroczenia stężenia pyłu zawieszonego (PM 10) oraz dwutlenku azotu (NO_2) obserwuje się w miesiącach chłodniejszych (tj. od października do marca). Związane jest to przede wszystkim z nawiewaniem zanieczyszczeń z terenów przyległych oraz ze wzrostem niskiej emisji w sezonie grzewczym.

§ 33. SZATA ROŚLINNA I ŚWIAT ZWIERZĘCY

- Na przestrzeni lat, środowisko przyrodnicze na terenie Sosnowca podlegało przekształceniom pod wpływem działalności człowieka. Wraz z postępem urbanizacji i industrializacji, pod zabudowę zajmowane były kolejne obszary, co spowodowało przekształcenia (dewastację) występujących tutaj pierwotnie naturalnych siedlisk przyrodniczych. Wraz z tymi przekształceniami zmieniał się także skład gatunkowy zarówno fauny jak i flory. Aktualnie tereny zainwestowane zajmują blisko połowę powierzchni miasta. Mimo znacznego stopnia urbanizacji i uprzemysłowienia Sosnowca różnorodność biologiczna na jego terenie jest wciąż stosunkowo wysoka, co przejawia się między innymi występowaniem wielu różnych siedlisk przyrodniczych (w tym także tych podlegających ochronie) jak również cennych i rzadkich gatunków zwierząt i roślin. Należy także podkreślić fakt, iż część obszarów o większej wartości przyrodniczej ma charakter wtórny - powstały w wyniku działalności człowieka. Jako przykład podać można sztuczne zbiorniki wodne lub zalewiska stanowiące miejsce występowania i rozrodu wielu interesujących gatunków. Tereny biologicznie czynne, a zwłaszcza przyrodniczo cenne występują przede wszystkim we wschodniej części miasta, a ponadto także na jego zachodnich obrzeżach.
- Na skutek antropopresji występujące tu pierwotne siedliska (grądy *Tilio-Carpinetum*, buczyny *Dentario enneaphyllidis* – *Fagetum*, bory mieszane dębowo-sosnowe *Quercus-Pinetum*, sosnowe bory świeże *Leucobryo-Pinetum* oraz łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*) ulegały przekształceniom (dewastacji, co pociągało za sobą zmiany w fizjonomii i strukturze gatunkowej zbiorowisk roślinnych (fitocenoz). W miejscach silnie przekształconych wykształciły się niejednokrotnie wtórne zbiorowiska roślinne, odbiegające swym charakterem od fitocenoz naturalnych w związku z czym jednoznaczna klasyfikacja fytosocjologiczna tych

zbiorowisk jest bardzo utrudniona bądź niemożliwa. Do siedlisk występujących w granicach miasta należą m.in. lasy, łąki i pastwiska wraz z zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, siedliska wodne związane z ciekami i zbiornikami wodnymi, roślinność terenów podmokłych i torfowisk, a ponadto siedliska typowo antropogeniczne do których zaliczyć tereny zieleni urządzonej (parki, skwery, cmentarze), ogródki działkowe oraz obszary ruderalne takie jak zwałowiska odpadów czy nieużytki porośnięte roślinnością spontaniczną.

3. Zbiorowiska leśne zostały opisane w par. 29.

4. Zbiorowiska nieleśne to przede wszystkim zbiorowiska łąkowe, pastwiska, a także nieużytki (siedliska ruderalne). Są to środowiska, które powstały i istnieją dzięki działalności człowieka.

1) Łąki i pastwiska:

Łąki i pastwiska wykształciły się w miejscach wylesionych i utrzymywane są na skutek regularnego ich wypasania bądź wykaszania. Łąki są zbiorowiskami stanowiącymi jedno ze stadiów naturalnej, spontanicznej sukcesji roślinnej. Zaprzestanie użytkowania łąk prowadzi bowiem do wkraczania na nie gatunków drzewiastych, a w konsekwencji do kształtowania się wtórnych zbiorowisk leśnych. Aktualny charakter i stan zbiorowisk łąkowych jest uzależniony od ich lokalizacji, warunków gruntowo-wodnych, a ponadto od sposobu i intensywności ich użytkowania. Intensyfikacja użytkowania łąk lub jego długotrwałe zaprzestanie, a także wahania poziomu wód gruntowych przyczyniają się do zmniejszenia bioróżnorodności (zubożenia gatunkowego) tych siedlisk. Z uwagi na lokalne warunki gruntowo-wodne, na terenie miasta Sosnowca wyróżnić można następujące typy zbiorowisk łąkowych i pastwiskowych:

- trwale lub okresowo wilgotne łąki kośne z klasy *Molinietalia* – łąki tego typu występują na siedliskach, gdzie potencjalnie powinny występować lasy łęgowe lub silnie wilgotne grądy,
- świeże łąki kośne (*Arrhenatheretalia*) – wykształcają się na siedliskach grądowych,
- zbiorowiska łąkowe na siedliskach suchych o odczynie zasadowym – wśród których, na terenie Sosnowca można wyróżnić kilka zubożonych płatów charakteryzujących się dominacją odmiennych gatunków,
- ciepłolubne murawy napiaskowe (*psammofilne*) - wykształcone na inicjalnych glebach piaszczystych;

2) Użytki i siedliska ruderalne:

Użytki (siedliska ruderalne) na terenie Sosnowca obejmują zróżnicowane powierzchnie pochodzenia antropogenicznego, spontanicznie zarastające przez roślinność. Do nieużytków zaliczyć należy między innymi zaniedbane (porzucone) obszary porolne, przydroża, wydepczyska, nasypy kolejowe, składowiska odpadów, hałdy, czy zaniedbane obszary biologicznie czynne w pobliżu zabudowań. Wśród roślinności porastającej tego typu siedliska dominują najczęściej gatunki kosmopolityczne, o szerokiej tolerancji siedliskowej (niejednokrotnie obcego pochodzenia). Gatunki siedlisk ruderalnych często tworzą specyficzne układy, dzięki którym możliwe jest ich zakwalifikowanie do określonej jednostki fytosocjologicznej. Wśród roślinności porastającej nieużytki na terenie Sosnowca wyróżnić można między innymi:

- zbiorowiska segetalne towarzyszące uprawom zbożowym, okopowym i ogrodowym,
- zbiorowiska siedlisk ruderalnych występujące między innymi na nieużytkach przemysłowych, przydrożach i torowiskach,
- zbiorowiska gatunków synantropijnych na siedliskach wilgotnych występujące często w pobliżu rzek i zbiorników wodnych.

5. Roślinność wodna i nadwodna (zbiorowiska szuwarowe):

Układy roślinne należące do tej grupy obejmują zbiorowiska o stosunkowo najbardziej naturalnym charakterze na terenie Sosnowca, wykształcone w rejonie cieków wodnych (w tym rzek i starorzeczy), a także w obszarach zbiorników powierzchniowych. Wśród zbiorowisk tego typu wyróżnić można roślinność wodną (pływającą - unoszącą się na powierzchni zbiorników wodnych) oraz roślinność szuwarową (w strefach przybrzeżnych i nadbrzeżnych zbiorników wodnych).

6. Torfowiska:

- Torfowiska są układami o specyficznej roślinności bagiennej bądź bagienno-łąkowej, która bierze udział w powstawaniu torfu. Roślinami o kluczowym znaczeniu są tutaj mchy torfowce (*Sphagnum* sp.) Zbiorowiska te są ściśle uzależnione od występowania stałego i wysokiego poziomu wód gruntowych (stałej wilgotności podłoża). Wykształcają się najczęściej w lokalnych obniżeniach terenu wokół zbiorników wodnych, w dolinach wolnopłynących rzek, a także w bezodpływowych zagłębieniach terenu. Aktualnie w związku z działalnością człowieka wiele obszarów jest osuszanych lub podlega

niekorzystnym wahaniom poziomu wód gruntowych. W związku z powyższym, torfowiska jako układy szczególnie wrażliwe na zmiany stosunków wodnych, należą do zagrożonych typów siedlisk.

- 2) Są to siedliska o wysokiej wartości przyrodniczej, stanowiące miejsce występowania licznych rzadkich gatunków roślin i z tego względu zasługują na szczególną ochronę.
- 3) Obecnie płaty roślinności torfowiskowej na terenie miasta Sosnowca występują jedynie lokalnie, na bardzo małych powierzchniach. Do zbiorowisk o tym charakterze w granicach miasta należą:
 - a) zbiorowisko kwaśnych młak turzycowych (*Carici canescentis* – *Agrostietum caninae*) w zatorfionych zagłębieniach lub na kwaśnych torfowiskach,
 - b) torfowisko przejściowe z siedmiopalcznikiem błotnym (*Comarum palustre*),
 - c) leśne torfowisko wysokie *Ledo* – *Sphagnetum*,
 - d) torfowiska przejściowe i trzęsawiska (z przewagą z roślinności z *Scheuchzerio-Caricetea*) zlokalizowane są na terenie borów w Maczkach i zostały objęte ochroną w postaci Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Torfowisko Sosnowiec – Bory”.

7. Zieleń urządzona:

Tereny zieleni urządzonej są obszarami, które planowo zostały obsadzone roślinnością dla poprawy estetyki i funkcji biologicznej środowiska miejskiego. Obejmują one parki, skwery, zieleńce, ogrody (w tym także ogródki działkowe), cmentarze, a ponadto towarzyszące zabudowie zadrzewienia, trawniki i rabaty. Zieleń urządzona na silnie zurbanizowanych obszarach miejskich prócz funkcji ekologicznych (jak np. schronienie dla fauny czy zachowanie spójności systemu przyrodniczego miasta) ma istotne znaczenie dla zdrowia, samopoczucia i aktywności mieszkańców.

8. Parki i skwery:

Na terenie miasta wyróżnić można kilkanaście zespołów parkowych:

- 1) Park Sielecki. Zlokalizowany jest nad rzeką Przemszą, w rejonie ulicy Zamkowej i zajmuje powierzchnię około 10,4 ha. Zgodnie z materiałami archiwalnymi najstarsze wzmianki o parku pochodzą z 1835 roku. Aktualnie występuje tu około 60 gatunków drzew i krzewów, takich jak topola późna, wiąz szypułkowy, klon srebrzysty, dąb szypułkowy, katalpa bigoniowa, winnik zmienny, dereń biały, głóg szkarłatny, migdałowiec trójklapowy czy winorośl amurska. Średni wiek starego drzewostanu parkowego wynosi ok. 90 lat;
- 2) Park im. Żeromskiego (nie posiada statusu parku miejskiego). Został założony 1890 roku i umiejscowiony jest w Pogoni, w rejonie ulicy Żeromskiego. Zajmuje powierzchnię około 6,13 ha. Podobnie jak w Parku Sieleckim występuje tu około 60 gatunków drzew i krzewów, w tym między innymi buk dwubarwny (*Fagus sylvatica Roseomarginata*), brzoza papierowa (*Betula papyrifera*), lipa srebrzysta (*Tilia tomentosa*), a także klon srebrzysty (*Acer saccharinum*), platan klonolistny (*Platanus acerifolia*), lipa amerykańska (*Tilia americana*), dąb czerwony (*Quercus rubra*), lipa szerokolistna (*Tilia platyphyllos*), dąb wielkoowocowy (*Quercus macrocarpa*), klon pospolity (*Acer platanoides*) czy jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*). Najstarsze okazy mają około 110 lat;
- 3) Park Schoena. Park ten o powierzchni ok. 5,6 ha założono w 1885 r. jako uzupełnienie zespołu pałacowego. Zlokalizowany jest w Środuli, przy ulicy Chemicznej. Roślinność wysoką parku buduje 41 gatunków drzew (wśród których występują pomniki przyrody) oraz 15 gatunków krzewów. Należą do nich między innymi: topola czarna (*Populus nigra*), skrzydłorzech kaukaski (*Pterocarpa fraxinifolia*), wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis*), orzech czarny (*Juglans nigra*), tulipanowiec amerykański (*Liriodendron tulipifera*), dąb błotny (*Quercus palustris*), świerk kłujący (*Picea pungens*), morwa biała (*Morus alba*), a także dąb czerwony, klon pospolity, klon srebrzysty oraz platan klonolistny;
- 4) Park na Środuli. Jest to młody park usytuowany na zboczu wzgórza w rejonie ulicy Blachnickiego. Cały kompleks zieleni w tym miejscu (wraz z przyległymi zadrzewieniami pozbawionymi alejek) zajmuje powierzchnię ok. 45 ha. Rzeźba terenu jak i warunki siedliskowe są tutaj zróżnicowane. Szczyt wzgórza natomiast stanowi dogodny punkt widokowy;
- 5) Park im. Jacka Kuronia. Zlokalizowany jest na pograniczu Sosnowca i Dąbrowy Górniczej, w Kazimierzu Górniczym, gdzie zajmuje blisko 30 ha. Drzewostan tworzący park nie jest stary. W obszarze parku zlokalizowany jest między innymi duży zbiornik wodny, a ponadto mini-zoo oraz amfiteatr z muszlą koncertową. Dendroflora parku reprezentowana jest przez takie gatunki jak dąb szypułkowy (*Quercus robur*), lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), grab zwyczajny (*Carpinus*

betulus), a także dąb czerwony (*Quercus rubra*), sosna zwyczajna (*Pinus sylvestris*), olsza czarna (*Alnus glutinosa*), wierzba biała (*Salix alba*) czy brzoza brodawkowata (*Betula pendula*);

- 6) Park im. L. Kruczkowskiego (tzw. Park Kresowy). Usytuowany jest w rejonie ulicy Kresowej. Został utworzony w roku 1935, na powierzchni ok. 4,8 ha. W jego rejonie zlokalizowane jest również Egzotarium. Roślinność wysoką na terenie parku tworzy ponad 50 gatunków drzew i krzewów. Najstarszy drzewostan na omawianym obszarze liczy ok. 70 lat;
 - 7) Park Tysiąclecia. Jest położony w Milowicach w rejonie ulicy Baczyńskiego. Powstał w 1922 roku na terenie wyrobisk oraz zrekultywowanych nieużytków przemysłowych. Aktualnie obszar porośnięty jest wielogatunkowym drzewostanem, który budują między innymi takie gatunki jak jawor (*Acer pseudoplatanus*), wiąz polny (*Ulmus minor*), klon zwyczajny, dąb szypułkowy, dąb czerwony, lipy, brzoza brodawkowata, topola osika (*Populus tremula*), topola balsamiczna (*Populus balsamifera*) czy modrzew europejski (*Larix decidua*). Dobrze rozwinięty podszyt tworzą tutaj krzewy należące do takich gatunków jak bez czarny (*Sambucus nigra*), jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia*), głóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna*), dereń świdwa (*Cornus sanguinea*), a ponadto czeremcha amerykańska (*Padus serotina*), śnieguliczka biała (*Symphoricarpos albus*) i żylistek szorstki (*Deutzia scabra*). W północnej części parku zlokalizowane są niewielkie stawy z płatami roślinności wodnej i szuwarowej, które stanowią cenne siedliska rozrodu płazów;
 - 8) Park między ulicą Baczyńskiego, a Szosową w Milowicach (dawny Park im. ks. J. Poniatowskiego). Został założony w 1912 roku. Obecnie zajmuje powierzchnię ok. 0,9 ha. Wśród 15 gatunków drzew, które tu występują przeważają klony zwyczajne, robinie akacjowe oraz brzozy brodawkowate;
 - 9) Park Mieroszewskich. Zlokalizowany jest w Zagórzcu w rejonie szpitala (przy ul. Szpitalnej) i zajmuje powierzchnię ok. 2,5 ha. Drzewostan parku budują między innymi dąb szypułkowy, jesion wyniosły czy jawor;
 - 10) Park przy ul. Ostrogórskiej (tzw. Park Harcerski). Zlokalizowany jest na pograniczu Śródmieścia i Dębowej Góry. Powstał po uregulowaniu biegu rzeki Przemszy. Na terenie parku występuje młody i mało zwarty drzewostan;
 - 11) Park im. Wandy Malczewskiej (nie posiada statusu parku miejskiego). Jest to niewielki park umiejscowiony w Klimontowie. Na terenie parku znajduje się kapliczka Matki Boskiej z 1746 roku. Dendroflora parku jest reprezentowana przez gatunki takie jak topola czarna, jesion wyniosły, klon srebrzysty, wierzba biała czy grab pospolity i inne;
 - 12) Skwer przy ulicy Mościckiego w Śródmieściu. Zlokalizowany jest nad rzeką Przemszą. Występują tu stosunkowo niskie drzewa;
 - 13) Zespół urbanistyczno-przyrodniczy w rejonie ulicy Gałczyńskiego w Ostrowach Górniczych. Zajmuje powierzchnię około 2 ha. Występują tu między innymi zasługujące na uwagę dęby szypułkowe, lipa drobnolistna i lipa szerokolistna oraz jesion wyniosły.
- #### 9. Cmentarze:
- Na terenie Sosnowca znajduje się 19 cmentarzy (5 spośród nich pochodzi z XIX wieku). Z przyrodniczego punktu widzenia na uwagę zasługują cmentarze zlokalizowane w rejonie ul. Pastewnej, ul. Smutnej, ul. Wojska Polskiego, ul. Baczyńskiego, ul. Generała Andersa, ul. Starzyńskiego w obrębie których występują kwitnące (a niekiedy także owocujące) okazy bluszczu zwyczajnego (*Hedera helix*).
- #### 10. Ogródki działkowe:
- Są terenami zieleni na obszarach miejskich, gdzie dominują głównie owocowe gatunki drzew i krzewów oraz inne rośliny uprawne, a w mniejszym stopniu także gatunki ozdobne. Ogródki działkowe zostały opisane w § 46.
- #### 11. Fauna:
- Na obszarze miasta Sosnowca występuje stosunkowo duża liczba zwierząt, w tym gatunków łownych, związanych między innymi z siedliskami leśnymi i łąkowymi jak na przykład: zając (*Lepus europaeus*), sarna (*Capreolus capreolus*), dzik (*Sus scrofa*), bażant (*Phasianus colchicus*), lis (*Vulpes vulpes*) i inne. Obszar miasta zamieszkuje dodatkowo drobne ssaki drapieżne jak na przykład kuna domowa (*Martes foina*), a także należąca do gryzoni wiewiórka (*Sciurus vulgaris*) czy też przedstawiciele owadożernych jak kret (*Talpa europaea*) oraz jeż (*Erinaceus europaeus*). Do ssaków zamieszkujących przedmiotowy teren należą również nietoperze. Wśród gatunków nietoperzy występujących na terenie Sosnowca wskazać należy gatunki z rodzaju karlik (Pipistrellus sp.), borowca wielkiego (Nyctalus noctula), mroczka posrebrzanego (*Vespertilio*

murinus) i inne gatunki z rodzaju mroczek (*Eptesicus sp.*). Ich występowanie zostało potwierdzone kontrolnymi nasłuchami z wykorzystaniem detektora ultradźwięków przeprowadzonymi w rejonie zbiorników wodnych i zalewisk we wschodniej części miasta. Ponadto zgodnie z informacjami zawartymi w materiałach archiwalnych na terenie miasta występuje także gacek brunatny (*Plecotus auritus*). Należy również przypuszczać, iż w granicach przedmiotowego miasta pojawiają się również inne gatunki nietoperzy spotykane na terenie konurbacji śląsko-dąbrowskiej, jak na przykład przedstawiciele z rodzaju nocek (*Myotis sp.*). Przedstawiciele nietoperzy na terenie miasta można spotkać po zmroku na obrzeżach zadrzewień, głównie w pobliżu cieków i zbiorników wodnych, a czasami również wśród zabudowy (obecność ulicznych latarni) sąsiadującej z systemem zadrzewień. W granicach administracyjnych miasta występuje wiele cennych siedlisk będących miejscem bytowania i rozrodu płazów. Są to w większości wypłycone, niewielkie zbiorniki wodne z fragmentami szuwarów. W stawach tych i w ich bezpośrednim otoczeniu istnieją miejsca sprzyjające rozrodowi licznych płazów, niejednokrotnie są to stanowiska rozrodu płazów, objęte programem ochrony cennych miejsc rozrodu tej grupy zwierząt w województwie śląskim (np. staw w Parku Tysiąclecia i Parku im. L. Kruczkowskiego czy obszar przemysłowy w otoczeniu Bobrka). Zgodnie z informacjami zawartymi w waloryzacji przyrodniczej stwierdzono tam m.in.: traszkę zwyczajną (*Lissotriton vulgaris*) i grzebieniastą (*Triturus cristatus*), ropuchę szarą (*Bufo bufo*) oraz żaby – wodną (*Rana esculenta*), moczarową (*Rana arvalis*), trawną (*Rana temporaria*) i jeziorową (*Rana lessonae*), a także grzebieszkę ziemną (*Pelobates fuscus*). Ponadto na terenie Sosnowca jest wiele miejsc sprzyjających występowaniu ropuchy zielonej (*Bufo viridis*) np. „Stawy w obrębie ogródków działkowych” w zachodniej części miasta, rzekotki drzewnej (*Hyla arborea*) jak np. „Dolina Czarnej Przemszy” czy kumaka nizinnego (*Bombina bombina*) jak np. „Piaszczykowy teren powyroboiskowy” w południowo zachodniej części miasta z licznymi podmokłymi siedliskami. Herpetofaunę miasta Sosnowca reprezentują również przedstawiciele gadów takich jak jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*), padalec (*Anguis fragilis*) czy zaskroniec (*Natrix natrix*). Na terenach otwartych oraz w lasach na terenie miasta, a także pośród zieleni parkowej miejsce do gniazdowania i lęgu znajdują liczne ptaki, a wśród nich m.in.: bogatka (*Parus major*), czarnogłówka (*Parus montanus*), dudek (*Upupa epops*), dzięcioł duży (*Dendrocopos major*), dzięcioł zielony (*Picus viridis*), dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), dzwonek (*Carduelis chloris*), grubodziób (*Coccothraustes coccothraustes*), kowalik (*Sitta europaea*), mysikrólik (*Regulus regulus*), ortolan (*Emberiza hortulana*), rudzik (*Erithacus rubecula*) słowik rdzawy (*Luscinia megarhynchos*), sójka (*Garrulus glandarius*), świergotek drzewny (*Anthus trivialis*), wilga (*Oriolus oriolus*) czy zięba (*Fringilla coelebs*). Otwarte tereny, zwłaszcza te zlokalizowane we wschodniej i północno-wschodniej części terenu opracowania stanowią doskonale siedliska dla bytowania skowronków (*Alauda arvensis*), derkacza (*Crex crex*), dzierzby gąsiora (*Lanius collurio*) czy ptaków drapieżnych jak krogulec (*Accipiter nissus*), pustułka (*Falco tinnunculus*) czy myszołów (*Buteo buteo*), które szybując nad terenem poszukują pokarmu w postaci drobnych gryzoni. Do przedstawicieli ornitofauny związanych z siedliskami wodnymi na obszarze Sosnowca należą między innymi bączek (*Ixobrychus minutus*), czajka (*Vanellus vanellus*), cyraneczka (*Anas crecca*), głowienka (*Aythya ferina*), kokoszka (*Gallinula chloropus*), kropiatka (*Porzana porzana*), kszyc (*Gallinago gallinago*), łabędź niemy (*Cygnus olor*), łośwka (*Acrocephalus palustris*), łyska (*Fulica atra*), perkoz dwuczuby (*Podiceps cristatus*), perkoz rdzawoszyi (*Podiceps grisegena*), perkozek (*Tachybaptus ruficollis*), sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*), trzciniak (*Acrocephalus arundinaceus*), trzcinniczek (*Acrocephalus scirpaceus*), wodnik (*Rallus aquaticus*) oraz kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*). Ponadto na obszarze Sosnowca licznie reprezentowana jest fauna bezkręgowców, w tym przede wszystkim owadów i pajęczaków. Owady są reprezentowane przez licznych przedstawicieli należących do różnych taksonów, jak na przykład ważki, prostoskrzydłe, chrząszcze, motyle, muchówki, błonkówki, czy pluskwiaki.

§ 34. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE ORAZ PROPONOWANE DO OCHRONY

1. W granicach miasta Sosnowca wskazano, w myśl ustawy o ochronie przyrody, zarówno obszarowe jak i punktowe formy ochrony przyrody, do których należą:
 - 1) **Obszar Natura 2000** - Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Torfowisko Sosnowiec-Bory (PLH 240038) - zlokalizowany jest na terenie erozyjno-denudacyjnej Kotliny Przemszy, w południowej części miasta Sosnowca na terenie Nadleśnictwa Siewierz, w obrębie Gołonóg i leśnictwie Maczki. Jest on położony w obniżeniu z niewielkim ciekim wodnym, trwale przewodniony, zasilany wodami wysiękowymi. W takich warunkach wykształciły się tutaj zbiorowiska nawiązujące do torfowisk niskich i przejściowych

z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych jak modrzewnica zwyczajna (*Andromeda polifolia*), kukułka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*), rosiczka długolistna (*Drosera anglica*), rosiczka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), kruszczyk błotny (*Epipactis palustris*), skrzyp pstry (*Equisetum variegatum*), bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), listera jajowata (*Listera ovata*), żurawina błotna (*Oxycoccus palustris*), tłustosz pospolity (*Pinguicula vulgaris ssp. bicolor*) czy kosatka kielichowa (*Tofieldia calyculata*). Odnotowuje się również gatunki charakterystyczne dla torfowisk wysokich. Ponadto występują tu płaty młaki niskoturzycowej. Na jego obrzeżach występują fragmenty z szuwarem trzcinowym jak również z roślinnością zaroślową. Obszar otoczony jest przez powierzchnie leśne (lasy gospodarcze) o różnej wilgotności. Stosunkowo dobrze zachowane siedlisko z typowo wykształconymi płatami roślinności i liczna populacja lipiennika to nadrzędny przedmiot ochrony w obszarze naturalnym. Jest to jeden z najbardziej wartościowych przyrodniczo obiektów w aglomeracji górnośląskiej. W kontekście wymierania stanowisk lipiennika (*Liparis loeselii*), jest to stanowisko bardzo cenne. Jego populacja jest jedną z tych, które leżą w pobliżu południowej granicy zwartego zasięgu lipiennika Loesela (*Liparis loeselii*) w Europie. Stąd ochrona tego stanowiska ma istotne znaczenie w celu zachowania dotychczasowego kształtu jego zasięgu. Dodatkowo w obrębie omawianego terenu występuje szereg chronionych i zagrożonych regionalnie gatunków roślin naczyniowych jak również bogata brioflora. Zagrożeniem dla analizowanej populacji jest zmiana stosunków hydrologicznych. Obecnie widoczne są dopiero niewielkie zmiany. Podsuszenie terenu skutkuje wkraczaniem na torfowisko gatunków łąkowych takich jak trzęślica modra (*Molinia ceruleae*) oraz szuwarowych jak trzcina pospolita (*Phragmites australis*). Ponadto konieczna jest tutaj ochrona czynna polegająca na częściowym usuwaniu wkraczającej na torfowisko sosny. Ze względu na położenie obszaru (region uprzemysłowiony), a dodatkowo w pobliżu zabudowy oraz szlaków komunikacyjnych dochodzi do zanieczyszczenia wód, co wpływa na zmiany warunków siedliskowych, w konsekwencji może zagrażać populacji lipiennika Loesela (*Liparis loeselii*);

- 2) **Użytek ekologiczny Torfowisko Bory** – został utworzony w 2002 roku na mocy Rozporządzenia Wojewody Nr 20/02 z 15 maja 2002 r. (Dz. Urz. Nr 36/02 z 27 maja 2002 r. poz. 1317). Użytek zajmuje powierzchnię ok. 6,66 ha ma na celu ochronę torfowisk przejściowych ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin;
- 3) **Użytek ekologiczny Śródleśne łąki w Starych Maczkach** - został utworzony w 2002 roku na mocy Rozporządzenia Wojewody Nr 25/02 z 10 czerwca 2002 r. (Dz. Urz. Nr 42/02 z 14 czerwca 2002 r. poz. 1457). Użytek zajmuje powierzchnię 31,28 ha i ma na celu ochronę łąk śródleśnych w dolinie Białej Przemszy ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin;
- 4) Na terenie Sosnowca znajdują się liczne pojedyncze drzewa bądź ich grupy, uznane z racji ich wieku i wartości przyrodniczej za **pomniki przyrody**. Zestawienie pomników przyrody na terenie miasta Sosnowca zostało przedstawione w **załączniku tekstowym** nr 1. Inwentaryzacja pomników przyrody stanowi integralną część opracowania ekofizjograficznego;
- 5) Zgodnie z waloryzacją przyrodniczą Sosnowca, na terenie miasta występują stosunkowo liczne **obszary o podwyższonych wartościach przyrodniczych**, charakteryzujące się zróżnicowaniem siedliskowym, występowaniem zanikających już w skali miasta interesujących zbiorowisk roślinnych lub/i stanowiących siedliska cennych i chronionych gatunków roślin lub zwierząt. Mimo, iż większość z tych obszarów nie została dotychczas objęta ochroną prawną, zasługują one na zachowanie. W niniejszym opracowaniu pominięto niektóre z obszarów wskazanych w Waloryzacji przyrodniczej miasta ze względu na utratę przez nie walorów przyrodniczych, pogłębiającą się degradację bądź brak realnych perspektyw lub możliwości ich utrzymania w stanie zapewniającym względną stabilność siedlisk i struktury gatunkowej;
- 6) **Pomniki przyrody** – ich lista stanowi **załącznik tekstowy** nr 1;
- 7) Oprócz wskazanych wyżej obszarów już objętych ochroną prawną na uwagę zasługuje obszar zlokalizowany w północnej części Sosnowca, w Zagórzcu, w rejonie ulic: ks. Jerzego Popiełuszki, alei Zagłębia Dąbrowskiego, ul. 3 Maja, ulicy Dworskiej. Zajmuje on powierzchnię ok. 36 ha i obejmuje między innymi tereny łąkowe w dolinie Potoku Zagórskiego oraz zadrzewienia na terenie dawnego wyrobiska. Wykształciły się tutaj wilgotne łąki trzęślicowe z cennymi gatunkami flory i fauny jak na przykład kosaciec syberyjski (*Iris sibirica*), motyle z gatunków modraszek telejus (*Phengaris teleius*) oraz modraszek nausitous (*Phengaris nausithous*), a także gąsior (*Lanius collurio*) – chroniony

gatunek ptaka, ujęty w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ponadto w obszarze tym zachowały się między innymi pozostałości dawnej osady hutniczej z okresu wczesnego średniowiecza (XI – XII w.), w której specjalizowano się w wytopie ołowiu czy srebra, a także pozostałości Gródka Rycerskiego datowanego na XIV – XV w. Znajduje się tu wiele innych obiektów zabytkowych, wymienionych w **załączniku tekstowym nr 3**;

8) Powiązania przyrodnicze z miastami sąsiadującymi

Sosnowiec posiada liczne powiązania przyrodnicze z terenami otaczającymi. Funkcję obszarów łącznikowych pełnią tutaj tereny rolnicze i porolne zlokalizowane głównie we wschodniej części przedmiotowego terenu, a także kompleksy leśne, szczególnie te zlokalizowane w północnej, południowej i wschodniej części Sosnowca. Te ostatnie stanowią element łącznikowy z lasami w Sławkowie i Jaworznie. Są to lasy poprzedzielane licznymi liniami kolejowymi, stanowiącymi niejednokrotnie przeszkodę na szlakach migracyjnych. Tworzenie systemu obszarów przyrodniczo cennych, powiązanych korytarzami umożliwiającymi migrację flory i fauny, może zapewnić zachowanie największych wartości przyrodniczych regionu oraz właściwe funkcjonowanie układów przyrodniczych. Morfologia terenu również stanowi element powiązań przyrodniczych. W obrębie obszaru Sosnowca brak jest naturalnych przeszkód terenowych w postaci wysokich wyniesień czy znacznych obniżień, nie ma zatem żadnych naturalnych przeszkód, mogących utrudniać wymianę gatunkową pomiędzy otaczającymi terenami. Połączenia korytarzowe (np. pasy zadrzewień, drobne ciekiki) są niezmiernie ważne w zróżnicowanym przestrzennie krajobrazie, w których obszary korzystne dla bytowania poszczególnych gatunków są oddzielone licznymi powierzchniami niesprzyjającymi (tereny zabudowane, komunikacyjne). Ważny element powiązań przyrodniczych stanowią również ciekiki wodne pełniące funkcję lokalnych korytarzy ekologicznych. Są nimi główne rzeki – Przemsza, Biała Przemsza, Brynica oraz Bobrek, łączące pod względem przyrodniczym Sosnowiec z terenami przyległymi. Większa część cieków przepływa przez tereny zurbanizowane i narażona jest na zanieczyszczenie ściekami bytowymi, wodami opadowymi spływającymi z nawierzchni utwardzonych dróg i parkingów oraz zrzutami wód przemysłowych, stąd też jej funkcja ekologiczna jest w pewnym stopniu ograniczona i poza migracją zwierząt i roślin sprzyja również rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń.

§ 35. WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. W zakresie ochrony środowiska za najważniejsze cele przyjęte do realizacji uznaje się przywrócenie równowagi ekologicznej, szczególnie poprzez ograniczenie zagrożeń dla środowiska wynikających głównie z działalności górniczej. Wskazuje się na konieczność ochrony obszarów cennych przyrodniczo, ochronę dolin naturalnych cieków oraz obszarów źródłiskowych, a także wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.
2. Objęcie ochroną prawną cennych przyrodniczo obiektów i obszarów będzie sprzyjało utrzymaniu procesów ekologicznych, a także zachowaniu na terenie Sosnowca różnorodności biologicznej, dziedzictwa geologicznego i względnej stabilności ekosystemów. Jest to również istotne z punktu widzenia zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymanie lub przywracanie ich właściwego stanu. W tym celu należałoby wprowadzić ograniczenia, zakazy i nakazy, których zakres będzie uzależniony od form ochrony przyrody, a także indywidualnych cech chronionego ekosystemu.
3. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu zostały przedstawione w **załączniku graficznym U/34**.

§ 36. WNIOSKI I WYTYCZNE Z ROZDZIAŁU V

1. Z uwagi na wartości przyrodnicze proponuje się utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania przede wszystkim zwartych kompleksów rolnych i leśnych, rozciągających się w północno wschodniej części miasta.
2. Konsekwencją suburbanizacji jest fragmentacja kompleksów rolnych - niekorzystna z przyrodniczego punktu widzenia. Dodatkowo intensyfikacja zabudowy, a także realizacja infrastruktury drogowej w sąsiedztwie obszarów rolnych stanowi dla nich zagrożenie z uwagi na emisję zanieczyszczeń, które mogą przedostawać się do gleb i wód.
3. Proponuje się zachowanie istniejącego zagospodarowania terenów rolnych i włączenie ich do systemu przyrodniczego miasta oraz ograniczenie możliwości realizacji nowej zabudowy. Na terenach użytków rolnych korzystne będzie:
 - a) utrzymanie istniejącego zagospodarowania łąk,

b) ochrona śródpolnych zadrzewień i zakrzewień,

c) zachowanie cieków wodnych, rów melioracyjnych (kanałów) wraz z towarzyszącą im roślinnością.

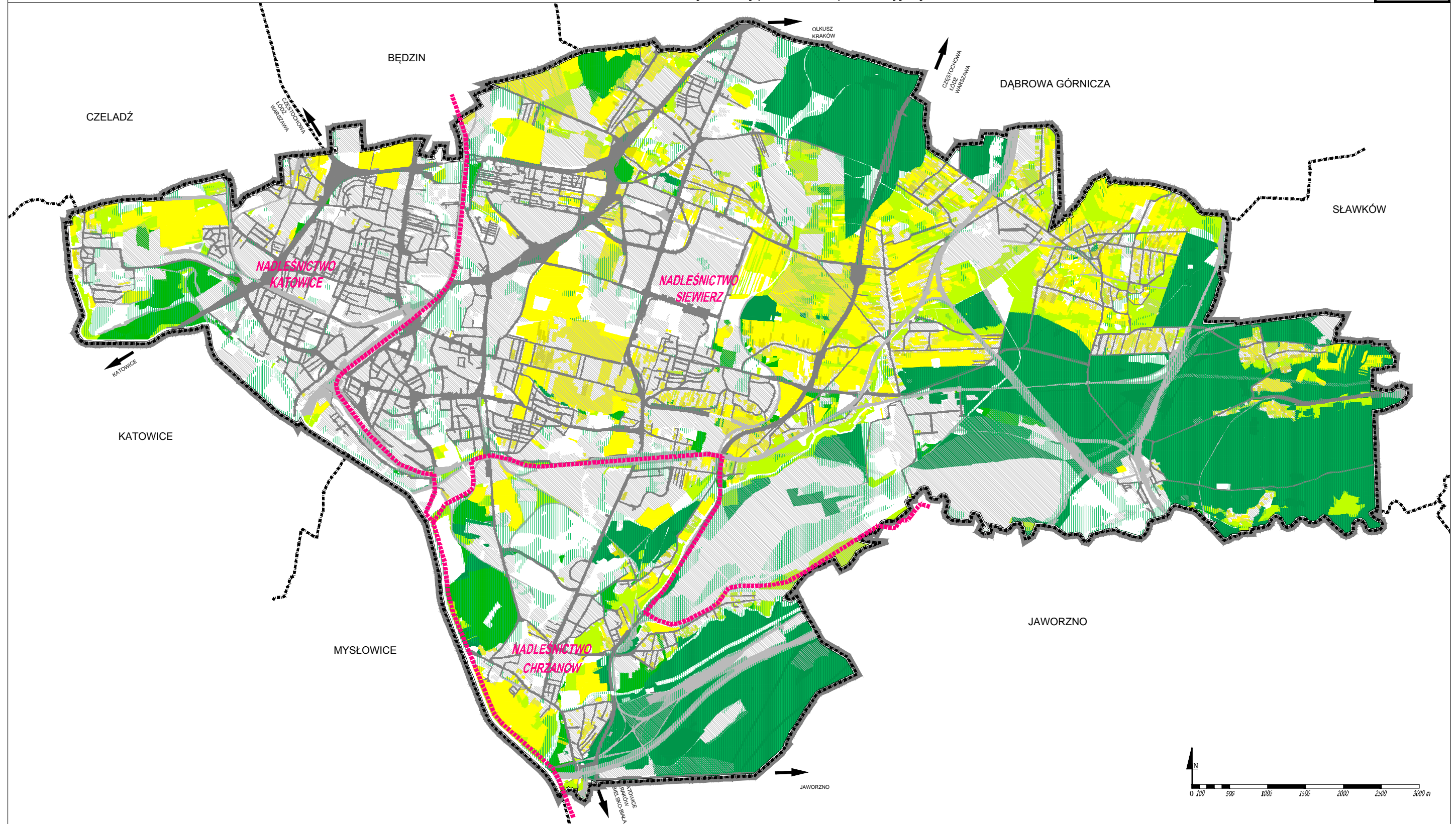
4. Z uwagi na cenne i unikatowe walory historyczne, krajobrazowe i przyrodnicze obszaru zlokalizowanego w północnej części Sosnowca, w Zagórzcu, w rejonie ulic: ks. Jerzego Popiełuszki, alei Zagłębia Dąbrowskiego, ul. 3 Maja i ulicy Dworskiej proponuje się objęcie go ochroną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.
5. Z analizy stanu leśnej przestrzeni produkcyjnej przyjmuje się, iż ochronie winny podlegać grunty leśne Ls, należące do Nadleśnictw Siewierz i Chrzanów oraz Wspólnoty Leśnej w Sławkowie, osób prywatnych i gminy Sosnowiec, dla których sporządzono plany urządzenia lasu zgodnie z ustawą o lasach. Należy przyjąć, iż dla wszystkich pozostałych gruntów Ls, uzyskano zgody na zmianę przeznaczenia terenów leśnych na cele nieleśne w trybie dotychczasowych postępowań planistycznych (plan ogólny z późniejszymi zmianami i plany miejscowe).
6. Z uwagi na ochronę środowiska i przyrody oraz na przepisy ustawy o ochronie przyrody uwzględnienia w **Studium 2016** wymagają:
 - a) obszary i obiekty chronione w myśl przepisów ustawy o ochronie przyrody,
 - b) obszary proponowane do objęcia ochroną,
 - c) obszary leśne i zadrzewione, pełniące funkcję enklaw wysokiej zieleni w obszarze zurbanizowanym i niezurbanizowanym,
 - d) obszary stanowiące ewidencyjne użytki rolne ze względu na wartości przyrodnicze i pełnione role powiązań ekologicznych.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA : STAN ŚRODOWISKA - TERENY ROLNE I LEŚNE

RYS. U/31: Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

	GRANICA MIASTA SOSNOWCA		UŻYTKI GRUNTOWE Ls - LASY ORAZ WYDZIELENIA LEŚNE Z PLANÓW URZĄDZENIA LASÓW		UŻYTKI GRUNTOWE: Ps - PASTWISKA L - ŁĄKI
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH		UŻYTKI GRUNTOWE: Lz - GRUNTY ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE, E-N - UŻYTKI EKOLOGICZNE		TERENY LEŚNE LUB ZADRZEWIONE WG TOPOGRAFICZNEJ BAZY DANYCH
	TERENY KOMUNIKACJI DROGOWEJ		UŻYTKI GRUNTOWE R - GRUNTY ORNE		TERENY ZURBANIZOWANE ZURB/is I ZURB/zp
	TERENY KOMUNIKACJI KOLEJOWEJ		UŻYTKI GRUNTOWE S - SADY		GRANICE NADLEŚNICTW

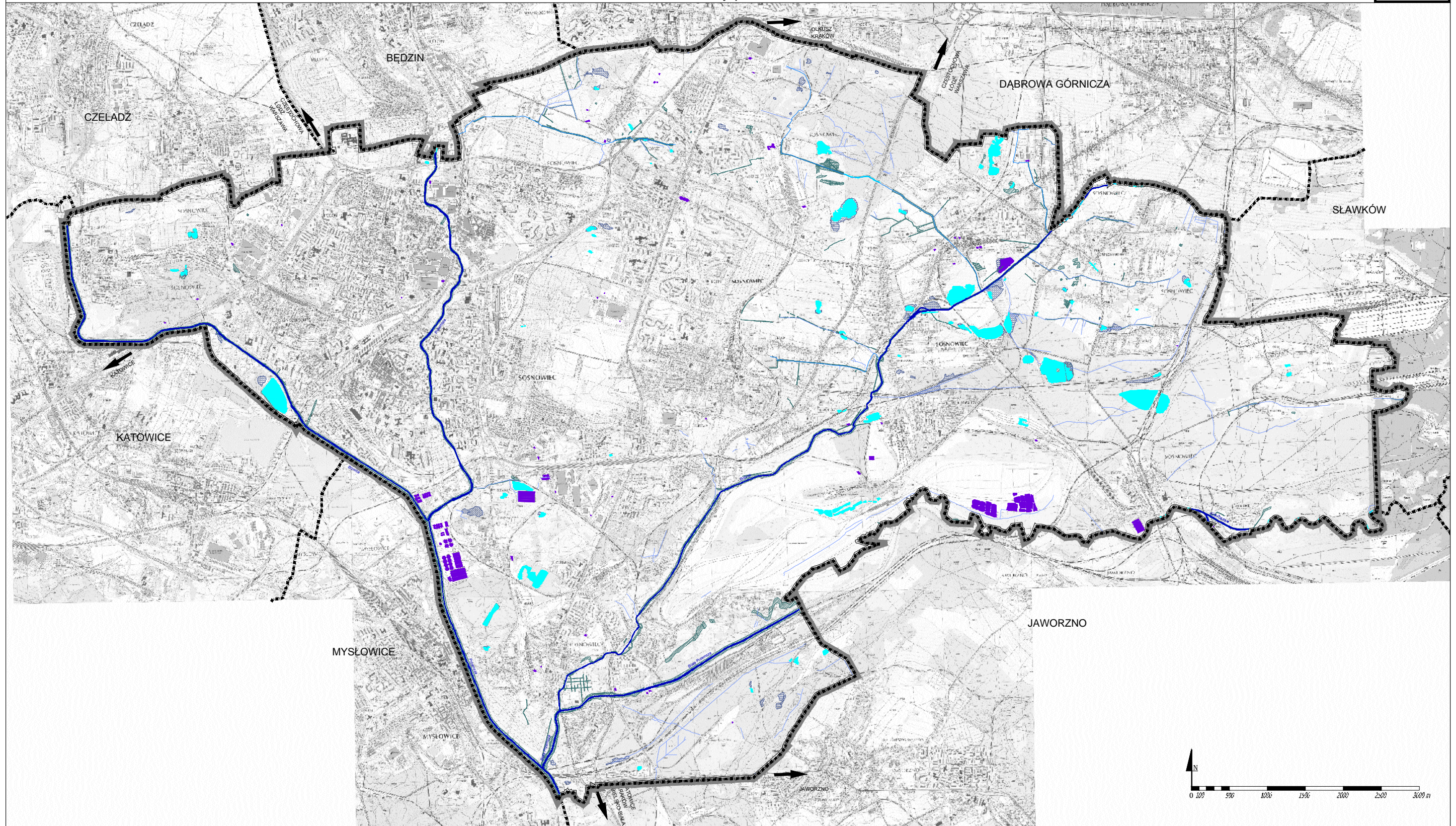
Wykonawca:

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA: STAN ŚRODOWISKA - WODY POWIERZCHNIOWE RYS. U/32: Wody powierzchniowe

	GRANICA MIASTA SOSNOWCA		ZBIORNIKI TECHNICZNE WG TOPOGRAFICZNEJ BAZY DANYCH		ROWY MELIORACYJNE
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH		MOKRADŁA WG TOPOGRAFICZNEJ BAZY DANYCH		
	UŻYTKI GRUNTOWE W, Wp, Ws - GRUNTY POD WODAMI		OBSZAR LINIOWY WÓD		
	TERENY WÓD WG TOPOGRAFICZNEJ BAZY DANYCH		POZOSTAŁE ODCINKI RZEK I KANAŁÓW		

Wykonawca:

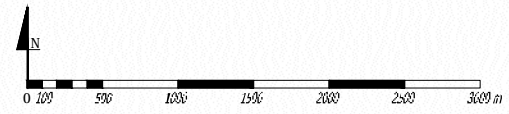

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA: HAŁAS I PROMIENIOWANIE

RYS. U/33: Hałas

	GRANICA MIASTA SOSNOWCA		OBSZARY O PRZEKROCZONYM DOPUSZCZALNYM POZIOMIE HAŁASU L_{dwn} POWODOWANEGO PRZEZ POJAZDY SZYNOWE		
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH		OBSZARY O PRZEKROCZONYM DOPUSZCZALNYM POZIOMIE HAŁASU L_{dwn} POWODOWANEGO PRZEZ POJAZDY DROGOWE		
	TERENY ZURBANIZOWANE ZURB/is i ZURB/zp				
	OBSZARY, DLA KTÓRYCH USTANOWIONE SĄ DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU				

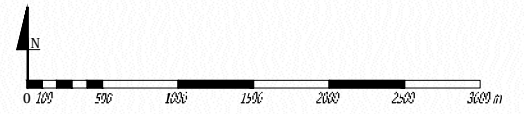
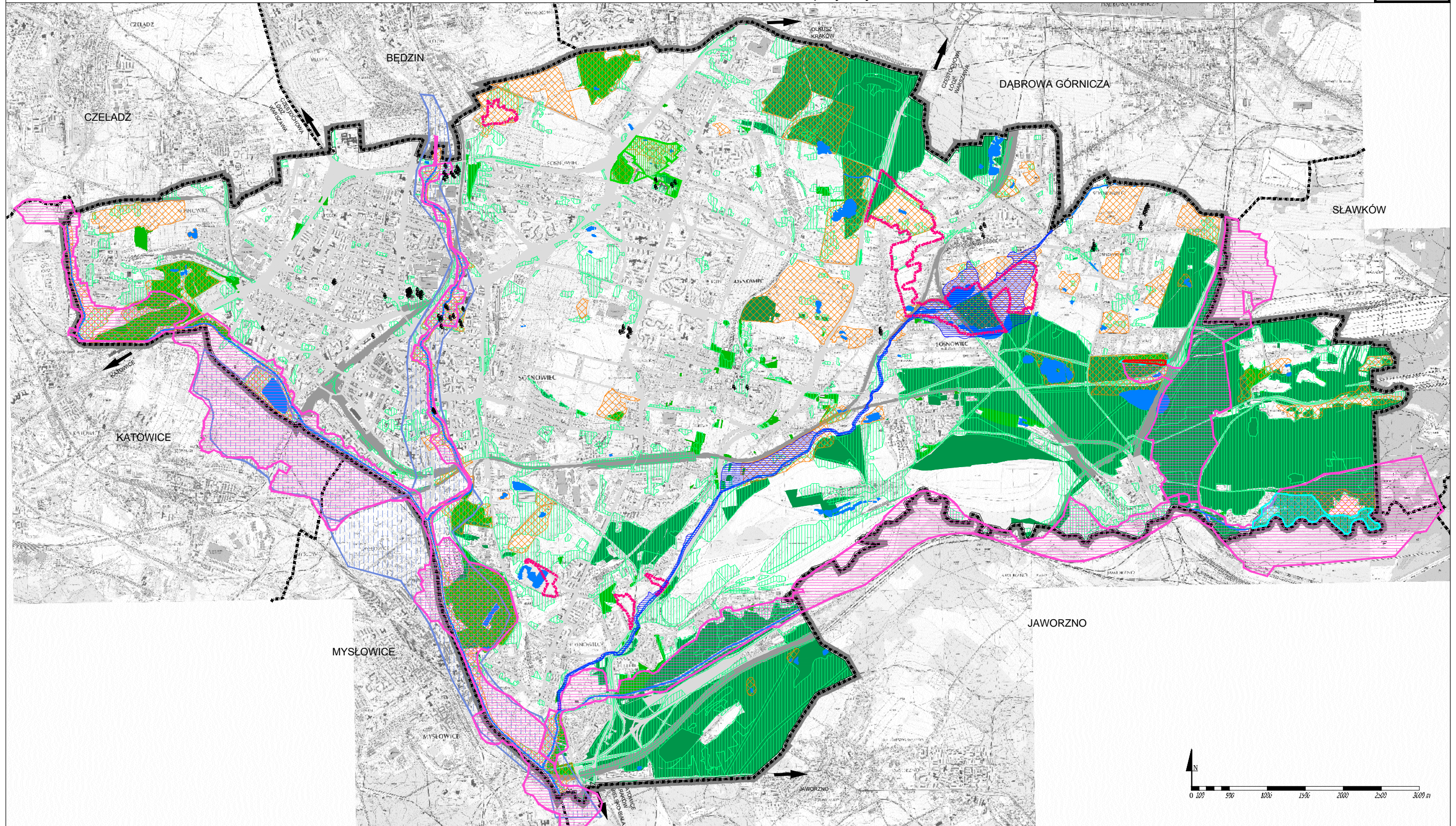
Wykonawca:

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA: STAN ŚRODOWISKA - OCHRONA ŚRODOWISKA RYS. U/34: Ochrona środowiska i przyrody

	GRANICA MIASTA SOSNOWCA		GRUNTY ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE OZNACZONE W EWIDENCJI GRUNTÓW Lz, UŻYTKI EKOLOGICZNE E-N		OBSZAR NATURA 2000		KORYTARZE PTASIE
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH		TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ, OGRODÓW DZIAŁKOWYCH, CMENTARZY ORAZ TERENY SPORTU I REKREACJI NIEKUBATUROWE		UŻYTKI EKOLOGICZNE		OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO
	TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH PŁYNĄCYCH I STOJĄCYCH		TERENY LEŚNE LUB ZADRZEWIONE WG TOPOGRAFICZNEJ BAZY DANYCH		PROPONOWANY ZESPÓŁ KRAJOBRAZOWY		POŁĄCZENIA EKOLOGICZNE
	GRUNTY LEŚNE Ls ORAZ WYDZIELENIA LEŚNE Z PLANÓW URZĄDZENIA LASÓW		DRZEWA POMNIKOWE		KORYTARZE SPÓJNOŚCI OBSZARÓW CHRONIONYCH		OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

Wykonawca:

ROZDZIAŁ VI

STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

§ 37. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW

1. Stan dziedzictwa kulturowego, walory kulturowe i historyczne oraz wartości niematerialne stanowią tło dla waloryzacji jego elementów, takich jak układ osadniczy, układy i obiekty zabytkowe oraz krajobraz kulturowy miasta.
2. Diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej dokonano w zakresie:
 - 1) obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
 - 2) obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
 - 3) stanowisk archeologicznych,
 - 4) historii i rozwoju miasta,
 - 5) dziedzictwa niematerialnego,
 - 6) dóbr kultury współczesnej.
3. Sosnowiec posiada Gminny Program Ochrony nad Zabytkami na lata 2012-2015 oraz Gminną Ewidencję Zabytków, której lista stanowi załącznik 1 do Zarządzenia Nr 4 Prezydenta Miasta Sosnowca z dnia 7 stycznia 2014 r.
4. Na terenie miasta obowiązuje ochrona obiektów zabytkowych oraz strefy ochrony konserwatorskiej wprowadzone miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
5. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowi **załącznik tekstowy** nr 2.
6. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków stanowi **załącznik tekstowy** nr 3.
7. Wykaz obiektów sakralnych małej architektury o wartościach kulturowych:
 - Dańdówka – skrzyżowanie ulic Traugutta i Rzeszowskiej – krzyż metalowy na murowanym postumencie, 1941 r.,
 - Jęzor – ulica Plażowa – kaplica neogotycka, rekonstrukcja po II wojnie światowej (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
 - Kazimierz Górniczy – ulica Kasprowicza – kamienna grota NMP, 1931-1932 r.,
 - Kazimierz Górniczy – u zbiegu ulic Kościuszkowców i Jasińskiego – metalowy krzyż z pasyjką na gładzowym postumencie, 1901-1902 r.,
 - Klimontów – ulica Kleberga – kapliczka słupowa ceglana, 1946 r.,
 - Klimontów – ulica Kraszewskiego – kapliczka słupowa, 1925 r.,
 - Klimontów – park im. Wandy Malczewskiej – kaplica słupowa, 2 połowa XIX w. – wpisana do rejestru zabytków (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
 - Klimontów – u zbiegu ulic Jedności i 11 Listopada – krzyż metalowy z pasyjką na murowanym postumencie, lata 30-te XX w.,
 - Klimontów – ulica 11 Listopada – żeliwny krzyż z pasyjką na kamiennym postumencie, 1840 r.,
 - Klimontów – ulica Gacka – metalowy krzyż z pasyjką na murowanym postumencie, 1933 r. lub 1934 r.,
 - Klimontów – u zbiegu ulic Makuszyńskiego i Klonowej – metalowy krzyż z pasyjką na murowanym postumencie, okres międzywojenny,
 - Konstantynów – ulica Staszica – kapliczka słupowa, 1863 r.,
 - Maczki – Kolonia Wągródka – krzyż metalowy z pasyjką oraz kapliczką skrzynkową,
 - Maczki – Kolonia Wągródka – ulica Spacerowa – metalowy krzyż z pasyjką, 1931 r.,
 - Milowice – ulica Saturnowska – kapliczka domkowa, 1927 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
 - Milowice – zbieg ulic Słonecznej i Brynicznej – kapliczka słupowa, 1831 r., 1863 r. i II wojna światowa,
 - Niwka – ulica Wojska Polskiego – kapliczka słupowo-szafkowa, 1932 r.,
 - Niwka – u zbiegu ulic Wygody i Wojska Polskiego – kaplica neogotycka, 1857 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
 - Ostrowy Górnicze – u zbiegu ulic Armii Krajowej i Juliuszowskiej – drewniany krzyż z metalową pasyjką, 1938 r.,

- Ostrowy Górnicze – ulica Maczkowska – krzyż metalowy z pasyjką na cokole, 1933 r.,
- Pogoń – ulica Czeladzka – kaplica kubaturowa, neogotycka, 1891 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Pogoń – ulica Czeladzka – kapliczka domkowa, 1863 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Porąbka (na Zawodziu) – drewniana figurka Jana Nepomucena, 1 połowa XX w.,
- Porąbka – ulica Dąbrowskiej – kaplica domkowa, 2 połowa XIX w. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Porąbka – ulica Wiejska – kapliczka domkowa, 1934 r.,
- Porąbka – ulica Szenwalda – krzyż metalowy z pasyjką wraz z ogrodzeniem, 1934 r.,
- Porąbka – ulica Wiejska – krzyż drewniany z metalową pasyjką, 1938 r.,
- Sielec – ulica Narutowicza – kapliczka domkowa, pierwotnie przy ulicy Narutowicza, przeniesiona i zrekonstruowana na początku lat 80-tych XX w. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Stary Sosnowiec – ulica Piłsudskiego – kapliczka domkowa, neogotycka, około połowy XIX w. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Stary Sosnowiec – ulica Stara – krzyż kamienny z pasyjką, ok. 1885 r.,
- Śródmieście – ulica Kościelna 1 (otoczenie katedry) – kapliczka słupowa poświęcona powstańcom styczniowym, 1930 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Śródmieście – ulica 3 Maja (otoczenie kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa) – grota Najświętszej Maryi Panny z Lourdes, ok. 1862 r.,
- Zagórze – ulica Popiełuszki - figura NMP na postumencie, przed 1936 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Zagórze – ulica Popiełuszki (otoczenie kościoła św. Joachima) – figura Jana Nepomucena, przełom XIX i XX w. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Zagórze – u zbiegu ulic Popiełuszki i Długosza – kapliczka słupowo-wnękowa, pocz. XIX w. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Zagórze – ulica Szymanowskiego – kapliczka słupowo-wnękowa z figurą Jana Nepomucena, lata 60-te XX w., figura wcześniejsza,
- Zagórze – ulica Popiełuszki (niedaleko kościoła św. Joachima) – krzyż żeliwny z pasyjką na ceglany postumencie z ogrodzeniem, 1919 r. (ujęta w gminnej ewidencji zabytków),
- Zagórze – ulica Koszalińska – krzyż metalowy z pasyjką na postumencie, 1925 r.,
- Zagórze – u zbiegu ulic Komuny Paryskiej i Sokolskiej – metalowy krzyż z pasyjką na ceglany postumencie, 1933 r., 1999 r. (postument),
- Kolonia Juliusz – ulica Spadochroniarzy – metalowa kapliczka z figurką NMP na murowanym postumencie, 1. połowa XX w.

8. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej został przedstawiony w **załączniku graficznym U/35**.

§38. HISTORIA I ROZWÓJ MIASTA

Historia osad wchodzących w skład współczesnego Sosnowca sięga czasów piastowskich. Pierwsze wzmianki o osadzie Zagórze (obecnie w granicach Sosnowca) pochodzą z 1228 roku. W XIII wieku wspomniano także o wsi Klimontów, która obecnie również należy do miasta. Według najstarszych przekazów była to wieś należąca wówczas do rycerza Klimunta. Dokumenty z XIV wieku wymieniają takie wsie jak Milejowice i Pogonia. 200 lat później możemy już uzyskać informacje o osadzie Mrowisko, która później zmieniła nazwę na Modrzejów oraz o Niwce. Tereny dzisiejszego Sosnowca do XVIII wieku, znajdowały się w granicach Księstwa Siewierskiego i należały, najpierw do książąt śląskich, potem – do biskupów krakowskich. Obszar ten w 1790 roku został włączony do Korony Polskiej. Po trzecim zaborze osady wchodzące w skład obecnego Sosnowca znalazły się w zaborze pruskim, a od 1807 roku w utworzonym przez Napoleona Księstwie Warszawskim. W 1815 roku na mocy ustaleń kongresu wiedeńskiego zostały włączone do Królestwa Polskiego (zabór rosyjski). Dynamiczny rozwój Sosnowca w XIX wieku wiąże się z odkryciem bogatych złóż minerałów, przede wszystkim węgla kamiennego, oraz rozwojem kolei. W 1848 roku w Maczkach wybudowano dworzec kolejowy. Wówczas osada ta nazywała się Granica. Miejscowość leżała bowiem na granicy dwóch zaborów - rosyjskiego i austro-węgierskiego. W 1859 roku kolejny dworzec powstał

już w centrum przyszłego miasta. Wtedy to wybudowano odnogę Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Rozwój miasta w XIX wieku był ściśle związany z jego bazą surowcową oraz nadgranicznym położeniem. Pierwsze kopalnie węgla kamiennego powstały na początku tegoż stulecia. Były to: "Nadzieja Ludwika", "Maurycy", "Pogoń", "Ostra Górka", "Wiktor", "Szarłota". W 1822 roku uruchomiono huty cynku: "Anna", "Ludwik" i "Milowice". Później powstała walcownia blachy cynkowej "Emma" i fabryka bieli cynkowej. Szczególnie dynamicznie rozwijał się przemysł od końca lat siedemdziesiątych XIX wieku. Przybyli tu z Saksonii Lamprechtowie, Schönowie i Dietlowie. Przemysłowcy ci doprowadzili nie tylko do rozwoju przemysłowego i gospodarczego tych ziem. Powstały takie zakłady, jak: kopalnia "Hrabia Renard", przędzalnia wełny czesankowej Dietla, przędzalnia Schönów, fabryka kotłów parowych "Fitzner i Gamper" (1880), walcownia żelaza Huldczyńskiego (1881), huta "Puszkin" (1882), huta "Aleksander" (1882), huta "Katarzyna" (1883) i wiele innych. Poza działalnością produkcyjną, przemysłowcy ci angażowali się także w życie kulturalne i społeczne, fundując kościoły, osiedla czy placówki oświatowe. W 1889 roku, Heinrich Dietel ufundował szkołę początkową – Szkołę Aleksandryjską – z dwiema klasami i sześcioma oddziałami, a pięć lat później założył siedmioklasową Sosnowiecką Szkołę Realną. Szybki rozwój spowodował, że przemysłowcy i mieszkańcy zaczęli ubiegać się o uzyskanie praw miejskich. Dzięki ich staraniom Urząd Gubernialny Piotrkowski w 1885 roku skierował po raz pierwszy do Generał-Gubernatora Warszawskiego projekt utworzenia miasta Sosnowca. Dopiero w 17 lat później, w czerwcu 1902 roku, car Mikołaj II wydał ukaz postanawiający, że: "... osiedle Sosnowice, pow. Będzińskiego, gub. Piotrkowskiej, z przylegającymi do niego osiedlami, powstałymi na terenach dworskich majątków Gzichów i Sielce oraz włościańskich: Stary Sosnowiec, Pogoń, Ostra Górka, Kolonia Radocha i osadę Blumentala z Niwki łącznie z odnośnymi częściami gruntów drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej przemianować na miasto nie powiatowe z nazwą Sosnowice". Obejmowało ono wówczas 19 km² oraz blisko 60 tys. mieszkańców. Herb Sosnowca zatwierdzono 13 września 1904 roku i w niezmienionej formie funkcjonuje do dziś. Autorem projektu był Stefan Wyszewski. 12 lat po uzyskaniu praw miejskich Sosnowiec liczył 118 tys. mieszkańców. Włączono do niego kolejne miejscowości: Konstątnów z Pekinem i Środulą, Milowice, Dębową Górę, Modrzejów i dwór Zagórze. Dynamiczny rozwój Sosnowca został zahamowany przez wybuch I wojny światowej. W trakcie działań wojennych i okupacji zniszczeniu uległo wiele zakładów przemysłowych i kopalń. Sosnowiczanie tuż po wyzwoleniu czynnie włączyli się w akcję pomocy dla mieszkańców śląska w trakcie wszystkich trzech powstań. Tutaj znajdowały się placówki wywiadu, biura werbunkowe, punkty przerzutu broni, amunicji i sprzętu wojskowego. W Sosnowcu powstał Komitet Pomocy Górnoślązkom, działał powstańczy sztab, szpitale, wydawano również prasę. Mimo znacznych strat w wyniku działań wojennych, przemysł na tym terenie bardzo szybko podniósł się ze zniszczeń. Powstało w tym czasie wiele nowych zakładów i firm. W 1927 roku Sosnowiec stał się siedzibą Izby Przemysłowo-Handlowej, której prace obejmowały szeroki zakres problemów gospodarczych, socjalnych i prawnych. Po wybuchu II wojny światowej Niemcy wkroczyli do Sosnowca 4 września 1939 roku i już tego samego dnia w publicznych i pojedynczych egzekucjach zginęło kilkadziesiąt osób - Polaków i Żydów. W Środuli powstało getto, do którego przetransportowano Żydów z całego Zagłębia. W marcu 1940 r. utworzono przejściowy obóz w pofabrycznych halach zakładów Schoena przy ul. 1 Maja. Obóz ten został później przekształcony w więzienie policyjne. W kwietniu i maju Niemcy przeprowadzili tzw. "Intelligenzaktion". Aresztowano wówczas inżynierów, nauczycieli, techników i urzędników; część z nich wróciła do domów, nielicznej części pozostałych osób udało się przeżyć obóz koncentracyjny w Dachau. 27 stycznia 1945 r. miasto zostało zajęte przez Armię Czerwoną. Tuż po wyzwoleniu mieszkało w mieście tylko 86 tys. osób. Niezwłocznie po zakończeniu działań wojennych przystąpiono do odbudowy miasta i zakładów przemysłowych. Zainwestowano przede wszystkim w przemysł ciężki, powstawały kopalnie, huty i zakłady budowy maszyn. W 1953 roku do Sosnowca dołączono Niwkę, Dańdówkę, Bór, Bobrek i Jęzor. Ostateczny kształt terytorialny miasto uzyskało w 1975 roku, gdy przyłączono do niego okoliczne miasta: Kazimierz Górniczy wraz z Porąbką, Klimontów, Maczki i Zagórze. Największy rozwój miasto przeżywało w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Wtedy na pierwszego sekretarza PZPR wybrano sosnowiczanina Edwarda Gierka. Ta kontrowersyjna dla wielu historyków postać, od lat cieszy się jednak niesłabnącym uznaniem w Zagłębiu. W tym czasie na terenie miasta powstało wiele osiedli, np. Zagórze czy Środula, przebudowano system drogowy. Kolejny przełom przyniósł początek lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Na skutek przemian ustrojowych i wprowadzenia gospodarki rynkowej wiele gałęzi przemysłu zaczęło podupadać. Liczne przestarzałe zakłady przestały istnieć, zamknięto również kilka kopalń. Spowodowało to zmiany funkcjonalne miasta, które stało się w znacznej mierze centrum usługowym, powstają

również nowe nowoczesne zakłady. Sprzyja temu m.in. utworzona na terenie gminy w czerwcu 1996 roku, dzięki staraniom władz miasta, podstrefa Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku, Sosnowiec od 1 stycznia 1999 roku jest ponownie powiatem grodzkim.

§39. STAN KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. Krajobraz kulturowy miasta stanowi warstwowo rozwijający się układ osadniczy kształtujący się historycznie od czasów piastowskich do czasów postindustrialnych XX wieku oraz kilkietapowe przyłączanie osiedli i wsi do utworzonego w 1902 roku miasta, który tworzą następujące elementy:
 - 1) układ osadniczy miasta Sosnowca – ukształtowany został poprzez rozwój poszczególnych jednostek osadniczych oraz ich scalanie od 1902 do 1975 roku;
 - 2) historyczne układy urbanistyczno – ruralistyczne;
 - 3) historyczne układy komunikacyjne;
 - 4) historyczna zabudowa mieszkaniowa, w skład której wchodzi wille, kamienice, budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne;
 - 5) zespoły osiedli i kolonii robotniczych;
 - 6) zespoły fabryczno – rezydencjonalne;
 - 7) obiekty przemysłowe i techniki;
 - 8) zespoły przemysłowe;
 - 9) zespoły pałacowo – parkowe;
 - 10) historycznie ukształtowane zespoły parkowe;
 - 11) cmentarze z historycznie ukształtowanymi alejami;
 - 12) obiekty sakralne;
 - 13) historyczne budynki usługowe – szkoły, urzędy, banki itp.;
 - 14) starodrzew.
2. W krajobrazie kulturowym wyraźny jest podział na:
 - a) krajobraz powstały w wyniku przemian industrialnych – związanych z rozwojem układów komunikacyjnych i rozwojem przemysłu, którego osią rozwoju była linia odnogi kolei warszawsko-wiedeńskiej z dworcem kolejowym w centralnym punkcie,
 - b) krajobraz powstały jako typowe osady miejskie/osiedlowe i wiejskie o rodowodzie feudalnym oraz osiedla potronackie, których rozrzucony układ jest konsekwencją kolejnego włączania ich w granice miasta,
 - c) krajobraz powstały w wyniku rozwoju osiedleńczego okresu 1946-2014 – zabudowy układami osiedlowymi wielorodzinnymi: patronackimi (związanymi z przebudową istniejących i budową nowych ośrodków przemysłowych), komunalnymi i spółdzielczymi oraz układami zabudowy jednorodzinnej.

§40. DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE:

Dziedzictwo niematerialne jako jeden ze składników kultury i historii, stanowi ważny element tożsamości. W Sosnowcu są to:

- 1) Nazwa: Nazwa miasta Sosnowiec pochodzi od borów sosnowych porastających te tereny przed 1830 rokiem. Piękna (aczkolwiek nieprawdziwa) legenda mówi, jakoby kilku istotnym miastom Zagłębia Dąbrowskiego, a szczególnie Będzinowi, podczas lustracji tego najstarszego zagłębiowskiego, nadprzemysłańskiego grodu, nazwy nadał sam Kazimierz III Wielki (według innych wersji Kazimierz I Odnowiciel). Miał on wyrazić się, iż: *Tam rosną dąbrowy, tam sosnowy, tutaj będziem My, tam pogoń, a tam czeladź nasza*. Pierwotna nazwa wsi źródłowej dla nazwy obecnej Sosnowca – pozostająca w duchu wspomnianej legendy, niemniej już dużo później i oficjalna – brzmiała Sosnowice. Odnutowywana jest w aktach jako Sosnowietz – jako teren należący do zaboru pruskiego;
- 2) Herb: Herb Sosnowca zatwierdzono w 1904 roku. Tarcza herbowa przecięta jest ukośnie na dwie części. W górnym polu, na białym tle znajduje się graficzne przedstawienie (niebieski rysunek) połączenia Białej i Czarnej Przemszy przy granicy trzech państw: Rosji, Austrii i Prus (Trójkąt Trzech Cesarzy). W dolnym polu tarczy widnieje przekrój geologiczny uskoku tektonicznego przez trzy pokłady węgla o barwach żółto – czarnych. Obie części herbu przedziela czerwona wstęga. Tarczę zwieńcza murowana korona

- w kolorze czerwonym przedstawiająca fabryczny mur, z którego wylania się ręka z młotem w dłoni (emblematy przemysłu). W niezmiennym kształcie obowiązuje do dnia dzisiejszego;
- 3) Tzw. Trójkąt Trzech Cesarzy – miejsce, gdzie w latach 1846-1915 zbiegały się granice trzech europejskich mocarstw: Prus (później Niemiec), Austrii (później Austro-Węgier) i Rosji. Nazwa Trójkąt Trzech Cesarzy powstała po 1871, gdy doszło do zjednoczenia Niemiec i miejsce to, pozostając nadal na granicy Królestwa Prus, stało się jednocześnie punktem granicznym Cesarstwa Niemiec. Linie graniczne biegły rzekami: Białą Przemszą oraz Przemszą. Obecnie są to tereny miast: Mysłowice (dzielnice Brzęczkowice i Słupna) oraz Sosnowiec (Modrzejów i Jęzor). Granica przestała istnieć faktycznie w tym miejscu w 1915 po zajęciu Królestwa Kongresowego przez Niemcy i Austro-Węgry. Formalnie Trójkąt Trzech Cesarzy zniknął w 1918 r.;
 - 4) udział mieszkańców w zrywach niepodległościowych (powstanie styczniowe, powstania śląskie, wystąpienia robotnicze z początku XX w.):
 - a) Bitwa powstania styczniowego stoczona nocą z 6 na 7 lutego 1863 roku między polskimi oddziałami powstańców płk. Apolinarego Kurowskiego i rosyjskim posterunkiem na dworcu sosnowieckim, Powstańcy zdobyli w Sosnowcu 40 koni, broń i 97 tys. rubli. Połowa pieniędzy została odesłana Rządowi Narodowemu. W efekcie akcji w Sosnowcu przez dwa tygodnie okolice Zagłębia Dąbrowskiego były kontrolowane przez administrację powstańczą, a na budynkach publicznych były wywieszane polskie flagi,
 - b) Republika Zagłębiowska - określa się tak wydarzenia rewolucyjne z 1905 r. w Sosnowcu i przyległych miejscowościach, w czasie których na okres 10 dni władza przejęta została przez Komitet Obywatelski utworzony przez PPS i SDKPiL. Na wieść o manifeście cara Mikołaja II z 30 października 1905 r., zapowiadającym likwidację samodzierżawia i ustanowienie w Rosji monarchii konstytucyjnej już 31 października 1905 r. w Sosnowcu stanęły wszystkie fabryki i kopalnie. Pochód, składający się z kilku tysięcy robotników, ruszył w kierunku Będzina z zamiarem uwolnienia z tamtejszego więzienia więźniów politycznych. Jednak pod Środulą na pochód uderzyli Kozacy, którzy szablami i nahajkami zakończonymi ołowianymi kulkami rozpędzili demonstrację. Mimo tego wieczorem w teatrze w Sosnowcu odbył się wiec, na którym podarto manifest carski i ogłoszono strajk powszechny. W tym samym czasie działacze PPS z Sosnowca opanowali drukarnię Jarmulowicza i rozpoczęli odbijanie ulotek i nielegalnego dotychczas "Górnika". 1 listopada przywódcy strajku powszechnego zwrócili się do naczelnika powiatu będzińskiego Mirbacha z żądaniem oficjalnego przekazania władzy. Władza nie została co prawda oficjalnie przekazana, jednak naczelnik Mirbach zgodził się na usunięcie posterunków policyjnych i powstrzymanie kozaków od napadów na demonstrantów. W ten sposób władza na terenie miast i osiedli Zagłębia Dąbrowskiego de facto przeszła w ręce rewolucjonistów. Wybrano Komitet Obywatelski, w skład którego weszli przedstawiciele PPS i SDKPiL. Sosnowiec podzielono na obwody i wyznaczono tzw. obwodowych, którzy przy pomocy powołanej milicji robotniczej mieli czuwać nad porządkiem i ładem w mieście. Rozpoczęto też proces wyłaniania instytucji samorządowych i powoływania sądów obywatelskich. Utworzenie załączków polskich organów samorządowych i administracyjnych oraz ich działalność nazwano wówczas "Republiką Zagłębiowską". Po 10 dniach jej działalności władze carskie zaczęły powoli opanowywać sytuację. 13 listopada 1905 r. rozpoczęły się pierwsze aresztowania. Na ulice wyszło wojsko i patrole policyjne. Masowe wywózki na Syberię skutecznie ostudziły niepodległościowe i społeczne marzenia społeczeństwa Zagłębia Dąbrowskiego,
 - c) W czasie Powstań Śląskich, Sosnowiec był punktem schronienia oraz ratunku dla Ślązaków zaangażowanych w walkę przeciw Niemcom oraz przeciw ich koncepcji złączenia dzielnicy śląskiej z Rzeszą. W momencie wybuchu pierwszego powstania śląskiego (1919 rok), z inicjatywy Alfreda Zgrzebnioła powołano w mieście punkt powstańczy. Aby upamiętnić dzieje II powstania śląskiego oraz jego poległych bohaterów, w grudniu 1920 roku, na cmentarzu przy ulicy Smutnej, 100 tysięcy ludzi (w tym 40 tysięcy Ślązaków) celebrowało uroczystość odsłonięcia pomnika-mauzoleum. W dobie III powstania śląskiego, Sosnowiec ponownie stanął na wysokości zadania, niosąc wsparcie walczącym. Utworzono tu wówczas (1921 rok) Centralny Komitet Pomocy Górnos Ślązakom Zagłębia Dąbrowskiego. Komitetowi przewodził prezydent miasta Sosnowca. 20 czerwca 1922 roku, z Sosnowca w kierunku Katowic wyruszyła kolumnada wojsk generała Szeptyckiego, mająca

dokonać uroczystego przyłączenia części Górnego Śląska do wyzwolonej spod jarzma okupantów Polski;

- 5) tradycje fabrykanckie związane z działalnością w Sosnowcu;
- 6) różnorodność religijna i narodowościowa: religia katolicka, prawosławna, ewangelicka i żydowska;
- 7) miejsce eksterminacji Żydów podczas II wojny światowej W 1939 r. Żydzi, w liczbie 30 000 osób, stanowili ok. 20% mieszkańców miasta. Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Sosnowca przez Niemców rozpoczęły się prześladowania ludności żydowskiej; naziści spalili Wielką Synagogę w Sosnowcu już 9 września. Zaczęły się też pierwsze przesiedlenia w mieście, zamierzające do koncentracji Żydów w jednym obszarze. Władze niemieckie zdecydowały się także przesiedlić większość Żydów z powincji Górny Śląsk do Bytomia i Sosnowca. W następnych miesiącach przymusowo przesiedlano ludność pochodzenia żydowskiego, głównie z pobliskich terenów (zwiększając liczbę Żydów w Sosnowcu z 30 000 do 45 000). Pod koniec 1942 r. Sosnowiec i Będzin były jedynymi miastami w Zagłębiu Dąbrowskim zamieszkałymi przez Żydów. Pod koniec 1942 r. Żydzi sosnowieccy zostali przesiedleni na Środulę, w marcu 1943 r. tworzenie getta środulskiego zostało zakończone. Getto to sąsiadowało z gettem będzińskim. W 1942 r. zaczęła się likwidacja getta przez serię transportów jego mieszkańców do obozów koncentracyjnych, przyspieszyła ona w 1943 r. Na terenie getta działał lokalny oddział Żydowskiej Organizacji Bojowej. Gdy 1 sierpnia rozpoczęła się ostateczna akcja likwidacyjna gett w Będzinie i na Środuli w Sosnowcu, ruch oporu odpowiedział akcją samoobrony ludności znaną jako powstanie w getcie będzińsko-sosnowieckim. Getto sosnowieckie jest głównym miejscem akcji komiksu „*Maus. Opowieść ocalałego*”;
- 8) miejsca związane z działalnością wybitnych postaci polskiej nauki i sztuki (Tadeusz Drajtkiewicz, Paul Godwin, Aleksander Janowski, Jan Kiepusza, Anka Kowalska, Marian Malina, Jadwiga Maziarska, Bogdan Suchodolski, Władysław Szafer, Władysław Szpilman).

§41. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Na terenie Sosnowca znajdują się następujące obiekty kultury współczesnej postulowane do objęcia ochroną:

- a) Szyb Anna Kopalni Sosnowiec – obecnie SPORT POZIOM 450 (ul. Narutowicza 51),
- b) Budynek Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego (ul. Będzińska 60),
- c) Budynek Wydziału Filologii Uniwersytetu Śląskiego (ul. Grota Roweckiego 5).

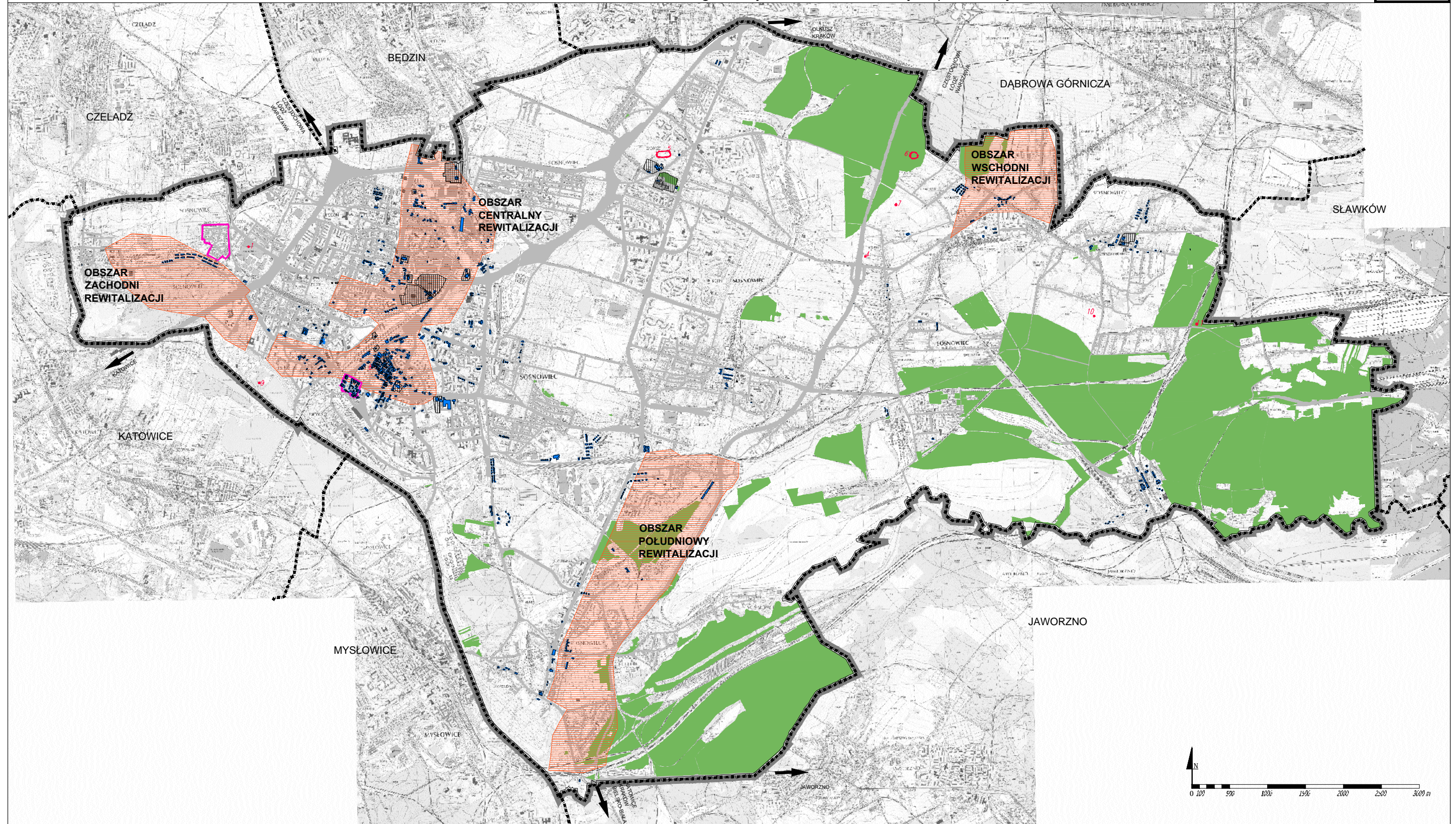
§42. WNIOSKI I WYTYCZNE Z ROZDZIAŁU VI

1. Stan dziedzictwa kulturowego, walory kulturowe i historyczne stanowią tło dla waloryzacji elementów miasta, takich jak: układ osadniczy, układy i obiekty zabytkowe oraz krajobraz miasta.
2. Z uwagi na duże walory zabytkowe dziedzictwa kulturowego miasta:
 - a) wskazuje się do objęcia ochroną obiekty Gminnej Ewidencji Zabytków,
 - b) wskazuje się uwzględnienie ochrony obiektów zabytkowych oraz wyznaczonych stref ochrony zabytków wyznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
 - c) postuluje się wyznaczenie stref ochrony zabytkowej dla układów urbanistycznych, bądź ich części, założeń zieleni nieobjętych ochroną a posiadających cenne walory, ze szczególnym uwzględnieniem rejonu założenia urbanistycznego alei Zwycięstwa;
 - d) wskazuje się uwzględnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków wraz ze strefami ochrony,
 - e) wskazuje się uwzględnienie zabytków archeologicznych;
 zgodnie z obowiązującymi przepisami.

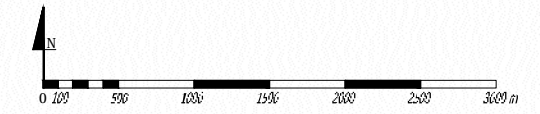
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA: OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO RYS. U/35: Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

	GRANICA MIASTA SOSNOWCA		OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW		LASY
	GRANICE GMIN SĄSIEDNICH		STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE		
	OBSZARY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW		STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ WYZNACZONE W PLANACH MIEJSCOWYCH		
	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW		OBSZARY REWITALIZACJI WSKAZANE W LOKALNYM PROGRAMIE REWITALIZACJI MIASTA SOSNOWCA NA LATA 2010-2020		

Wykonawca:

ROZDZIAŁ VII

WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

Dla określenia jakości życia mieszkańców scharakteryzowano najistotniejsze elementy mające wpływ na poziom zaspokojenie potrzeb ludności lokalnej obejmujące:

- 1) infrastrukturę społeczną, w tym usługi publiczne w zakresie oświaty i wychowania, kształcenia akademickiego i nauki, opieki zdrowotnej i społecznej, pomocy społecznej, kultury oraz sportu;
- 2) wypoczynek, zieleni i rekreację;
- 3) warunki mieszkaniowe ludności;
- 4) stan gospodarki miasta:
 - a) rynek pracy (zatrudnienie, bezrobocie),
 - b) dochody miasta,
 - c) dochody ludności;
- 5) stan bezpieczeństwa publicznego;
- 6) dostęp do opieki medycznej;
- 7) dostęp do transportu publicznego, scharakteryzowany w par. 77, 78, 81.

§43. LUDNOŚĆ

1. Materiały studialne wykonane na potrzeby **Studium 2016** w sposób jednoznaczny wskazują, iż przewidywana prognoza demograficzna dla Sosnowca na lata 2014-2030 jest niekorzystna i zakłada spadek liczby ludności o około 30 tys. W skali miasta zjawisko to wywołuje już dziś i będzie wywoływać w przyszłości niekorzystne konsekwencje przestrzenno-infrastrukturalne, ekonomiczne i społeczne staje się bowiem determinantą wieloaspektowej dezurbanizacji miasta. W związku z tym priorytetem jest przyjęcie polityki przestrzennej wspierającej takie starania, których celem jest i będzie wyhamowywanie niekorzystnych zjawisk wynikających z potwierdzonego procesu „kurczenia się” (ang. shrinkage) miasta. „Kurcząca się” miasta to takie, których liczba mieszkańców systematycznie maleje, prowadząc je do wejścia w ekonomiczną i socjalną depresję, czasami nieodwracalną. Zjawisko to jest skutkiem różnych, choć powiązanych ze sobą procesów: nierównomiernego rozwoju gospodarczego (kryzysy ekonomiczne, wyczerpanie się pobliskich surowców mineralnych), zmian demograficznych (spadek populacji, migracje, rosnące bezrobocie), przejścia na inne sposoby użytkowania ziemi i zmian w zabudowie miejskiej, a także innych dotyczących miejsca zamieszkania i sposobu życia.
2. Przewidywany proces będzie miał charakter ogólny i dotknie wszystkie części miasta, co znalazło swoje potwierdzenie w analizach demograficznych stanu dzisiejszego. **Studium 2016** w skali całego miasta, uwzględnia skutki zmieniającej się struktury wiekowej, konieczność kreowania innych przeznaczeń i form aktywności oraz ich przystosowywania do zmieniających się potrzeb przyszłych użytkowników miasta.
3. Ustabilizowanie procesów demograficznych wymaga otwartej polityki związanej z sosnowieckim rynkiem pracy, wzmocnienia istniejących i wskazania nowych terenów usługowych i produkcyjnych, niekolizyjnych z istniejącym i zaplanowanym zagospodarowaniem, które powinny być podstawowym miejscem pracy dla możliwie największej grupy mieszkańców miasta.
4. Z racji uwarunkowań historycznych znaczącą rolę dla wielu obszarów odgrywa zagraniczna emigracja zarobkowa. O ile do lat 80. XX wieku rejestrowano ją głównie w części śląskiej regionu, o tyle transformacja ustrojowa i akces Polski do Unii Europejskiej spowodowały zarówno wzrost skali zjawiska, jak i liczne występowanie na wschód od linii Przemszy i Brynicy. Obok krajowych uwarunkowań migracyjnych istotne dla prognozy demograficznej są jej uwarunkowania regionalne. Zgodnie z danymi statystycznymi – niezależnie od zmieniającego się po wojnie kształtu terytorialnego województwa – już w latach 80. rozpoczął się proces jakościowych zmian, polegający na odchodzeniu od ekstensywnego modelu przemian ludnościowych. I tak:
 - a) w 1983 r. – zakończył się historyczny okres istotnego wpływu sąsiednich obszarów w kształtowaniu napływu migracyjnego do województwa katowickiego,
 - b) w 1991 r. – dobiegł końca wzrostowy okres zmian zaludnienia. W kolejnych latach potencjał demograficzny słabł,
 - c) w 1993 r. – miasta województwa utraciły atrakcyjność migracyjną. Odtąd więcej osób z nich emigrowało niż do nich przybywało. Dodatkowo saldo migracji przejęły obszary wiejskie,

d) czy też 1996 r. – po raz pierwszy w powojennej historii liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń. Rozpoczął się czas ubytku naturalnego.

5. Zasygnalizowane tutaj skrótowo krajowe i regionalne uwarunkowania zmian ludnościowych rzutują na perspektywy miasta Sosnowca. Istotny impuls rozwojowy odnotowano tutaj w latach 70. XX wieku, kiedy w sąsiedniej Dąbrowie Górniczej lokalizowano Hutę Katowice i Koksownię „Przyjaźń”. Z uwagi na skalę inwestycji, napływ 51 tys. pracowników, głównie młodych osób, a następnie formowanie 27 tysięcznej stałej grupy pracowników Kombinatu, konieczne stały się inwestycje mieszkaniowe na terenie Zagłębia Dąbrowskiego. Obecne do dzisiaj liczne osiedla blokowe w Dąbrowie Górniczej, Sosnowcu, czy też Będzinie stały się dla wielu osób z pokolenia powojennego wyżu demograficznego przejawem awansu zawodowego i społecznego.

Tabela nr 13. Struktura płci i wieku mieszkańców Sosnowca w latach 2004-2035 w świetle danych GUS i ewidencji bieżącej - OGÓŁEM

Lata	Wg prognozy GUS						Lata	Wg obliczeń własnych					
	≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.		≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.
2004	11206	28116	72388	90382	26100	228192	2004	11116	27917	69672	89014	27882	225601
2012	12310	19601	64342	83507	32992	212752	2012	12018	18773	62252	81250	32743	207036
2020	1057	19361	61123	77366	28034	196455	2020	10336	18559	59153	75291	27838	191177
2035	6778	14365	49018	6032	26614	160809	2035	6609	13752	47420	62297	26410	156488

Tabela nr 14. Struktura płci i wieku mieszkańców Sosnowca w latach 2004-2035 w świetle danych GUS i ewidencji bieżącej - MĘŻCZYŹNI

Lata	Wg prognozy GUS						Lata	Wg obliczeń własnych					
	≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.		≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.
2004	5714	14383	36659	43298	8659	108713	2004	5684	14278	35191	41957	10180	107290
2012	6323	10024	30598	41844	12001	100790	2012	6112	9609	31641	37612	12360	97334
2020	5432	9931	28176	39318	9753	92610	2020	5616	8829	29073	34559	11357	89434
2035	3477	7370	23289	31697	9616	75449	2035	4575	7193	23686	28155	9252	72861

Tabela nr 15. Struktura płci i wieku mieszkańców Sosnowca w latach 2004-2035 w świetle danych GUS i ewidencji bieżącej - KOBIECY

Lata	Wg prognozy GUS						Lata	Wg obliczeń własnych					
	≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.		≤6	7-18	19-39	40-65	≥66	Og.
2004	5492	13733	35729	47084	17441	119479	2004	5432	13639	34481	47057	17702	118311
2012	5987	9577	33744	41663	20991	111962	2012	5906	9164	30611	43638	20383	109702
2020	5139	9430	32917	38048	18281	103845	2020	4720	9730	30080	40732	16481	101743
2035	3301	6995	25729	32335	16998	85360	2035	2034	6559	23734	34142	17158	83627

6. Dane przedstawiające liczbę ludności w podziale na obszary funkcjonalno-przestrzenne (OPF) stanu istniejącego przedstawia **załącznik graficzny U/36**.
7. Wspomniany ponad 30 tys. ubytek wynikać będzie głównie ze zmniejszenia się udziału w strukturze wieku roczników 40-65 lat (z 75,2 tys. osób do 62,3 tys. osób) oraz 19-39 lat (odpowiednio z 59,1 tys. do 62,3 tys.). Osłabnie tendencja wzrostu liczebności roczników powyżej 66 roku życia (konsekwencja wzrostu umieralności).
8. Biorąc pod uwagę całe wielolecie 2004-2035 to zaludnienie miasta zmniejszy się o 69,0 tys. osób, w najsilniejszym stopniu ujawniając się w układach osiedli z zabudową wysoką z lat 1970-1990, jak i z lat 1945-1970. Wyludnianie się osiedli blokowych ma dwie przyczyny, biologiczną i migracyjną. Z jednej strony większość osiedli blokowych to silnie jednorodne struktury społeczne w momencie ich zasiedlania. W wielu przypadkach mieszkańcami bloków są osoby przybyłe z innych regionów za pracą. Osoby te, mające wówczas przeciętnie 25-35 lat, w latach 2020-2035 będą miały przeciętnie 80-85 lat. W mniej jednorodnych demograficznie częściach miasta skala procesu starzenia powinna być wyraźnie mniejsza. Drugą przyczyną tak silnego ubytku zaludnienia jest zmiana preferencji mieszkaniowych i odpływ młodych w strefę suburbiów.

9. Powyższa analiza wskazuje, iż zmianie ulegnie zarówno struktura wiekowa jak i struktura produkcyjna. Jednocześnie przełoży się to na zmianę świadczonych usług publicznych, zmniejszenia zapotrzebowania na media oraz będzie miało wpływ na infrastrukturę i układ komunikacyjny.
10. **Studium 2016** powinno odnieść się do nowej sytuacji, przyjmując jako priorytet wykreowanie wysokiej jakości życia w mieście, realizowanej poprzez podniesienie walorów przestrzennych, technicznych i socjalnych istniejących zasobów zabudowy mieszkaniowej i usługowej, zabudowy związanej z istniejącymi i nowymi miejscami pracy oraz maksymalnym wykorzystaniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.
11. Ustabilizowanie procesów demograficznych wymaga otwartej polityki związanej z sosnowieckim rynkiem pracy, wzmocnienia istniejących i wskazania nowych terenów usługowych i produkcyjnych, niekolizyjnych z istniejącym i zaplanowanym zagospodarowaniem, które powinny być podstawowym miejscem pracy dla możliwie największej grupy mieszkańców miasta.
12. Przywracanie pozytywnych trendów demograficznych wiąże się z realizacją konsekwentnej wieloletniej polityki wspierania nowej, aktywnej społeczności miejskiej, opartej na silnych więziach sąsiedzkich, kulturowych oraz silnych związkach z miejscem zamieszkania i tradycją osadnictwa miasta.
13. Zestawienie podstawowych wskaźników, ilustrujących sytuację Sosnowca na tle wybranych miast i średniej województwa, zawiera tabela nr 16.

Tabela nr 16. Zestawienie wskaźników

	Sosnowiec	Częstochowa	Bielsko-Biała	Dąbrowa G.	Bytom	Zabrze	woj. śląskie
liczba ludności (2011 r.)	215 262	235 798	174 503	125 475	176 106	180 332	4 626 357
powierzchnia (km ²)	91	160	125	189	69	80	12333
gęstość zaludnienia (os/km ²)	2364	1476	1402	665	2536	2243	375
prognoza demograficzna (GUS): (poziom odniesienia) 2004	228 192 (100%)	248 032 (100%)	176 987 (100%)	130 789 (100%)	189 535 (100%)	192 546 (100%)	4 700 771 (100%)
2012	212 752 (93%)	234 222 (94%)	172 809 (98%)	126 224 (97%)	177 551 (94%)	182 489 (95%)	4 581 824 (97%)
2020	196 455 (86%)	221 530 (89%)	168 643 (95%)	121 898 (93%)	166 630 (88%)	172 639 (90%)	4 447 088 (95%)
2035	160 809 (70%)	193 020 (78%)	156 632 (88%)	109 803 (84%)	143 671 (76%)	150 736 (78%)	4 052 187 (86%)

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

§44. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Obiekty i placówki związane z opieką medyczną obejmują w Sosnowcu zakłady publiczne i niepubliczne w tym:

- lecznictwo stacjonarne (szpitalne),
- lecznictwo otwarte (ambulatoryjne),
- placówki inne.

1. Lecznictwo stacjonarne.

Obecnie w mieście można wyróżnić 3 placówki lecznictwa stacjonarnego obejmujące:

- Samodzielny Publiczny Szpital Miejski z siedzibą przy ul. Szpitalnej 1,
- Centrum Pediatrii im. Jana Pawła II przy ul. G. Zapolskiej 3,
- Szpital Specjalistyczny nr 5 im. Św. Barbary przy ul. Plac Medyków 1.

Według danych urzędu statystycznego na koniec 2011 r. dysponowały one łącznie 1537 łózkami. Na jedno łóżko przypadało ok. 210 osób. Średnia dla województwa śląskiego wynosi 181 mieszkańców na jedno łóżko.

2. Lecznictwo ambulatoryjne:

Aktualnie miasto Sosnowiec dysponuje 153 zakładami opieki zdrowotnej w tym:

- 6 przychodniami rejonowymi SPZOZ,
- 4 przychodniami specjalistycznymi SPZOZ,
- 143 zakładami niepublicznymi.

Na terenie Sosnowca pacjenci lecznictwa ambulatoryjnego posiadają pełne zabezpieczenie w zakresie opieki podstawowej, a przychodnie SPZOZ w pełni spełniają wymogi unijne i dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. W wyżej wymienionych zakładach mieszkańcy miasta mogą skorzystać ze świadczeń zdrowotnych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, badań laboratoryjnych oraz leczenia specjalistycznego. Uzupełnieniem sieci publicznych zakładów są przychodnie niepubliczne, z których przeważająca większość posiada umowy na świadczenie usług nieodpłatnych dla osób uprawnionych (ubezpieczonych). Dostępność i poziom usług zdrowotnych ocenia się w mieście jako wystarczające i zadowalające.

3. Placówki inne:

1) Żłobki:

Aktualnie w Sosnowcu funkcjonują 4 żłobki publiczne i 6 żłobków niepublicznych:

- Żłobek miejski O/nr 1 przy ul. Wojska Polskiego 19,
- Żłobek miejski O/nr 2 przy ul. Jagiellońskiej 13 f,
- Żłobek miejski O/nr 4 przy ul. Staropogońskiej 64 a,
- Żłobek miejski O/nr 5 przy ul. Prusa 235 a,
- Centrum Zabawy i Rozwoju "Elfik" - Żłobek Agata Marszałek przy ul. Prostej 12 a,
- Niepubliczny żłobek "Calineczka" przy ul. Brackiej 18,
- Niepubliczny żłobek „Wesołe Szkraby” przy ul. Michałowskiego 2,
- Niepubliczny żłobek przy ul. Tulipanów 6,
- Niepubliczny żłobek „BOBO” przy ul. Kukulek 47,
- Niepubliczny żłobek „Kraina malucha” przy ul. Gwiazdnej 24;

2) Hospicja:

W mieście funkcjonuje hospicjum im. św. Tomasza Apostoła przy ulicy 3 Maja 1 prowadzone przez stowarzyszenie im. Św. Tomasza Apostoła;

3) Pogotowie Ratunkowe:

Stacja Pogotowia Ratunkowego w Sosnowcu ul. 3 Maja 33 obejmująca:

- 3 zespoły podstawowe,
- 2 zespoły specjalistyczne;

4) Apteki:

Według danych z urzędu statystycznego w Katowicach na koniec 2002 r. na terenie miasta Sosnowca funkcjonowało łącznie 70 aptek. Na 1 aptekę przypadało 3314 mieszkańców. Liczba i rozmieszczenie aptek ulegała wielokrotnym zmianom w przeciągu każdego roku;

5) Pomoc społeczna:

Aktualnie w mieście znajdują się 2 placówki stacjonarnej pomocy społecznej. Są to:

- Dom Pomocy Społecznej nr 1 w Sosnowcu przy ul. Andersa 81b, przeznaczony dla 70 osób w wieku podeszłym i posiadający charakter domu stacjonarnego dla mężczyzn i kobiet,
- Dom Pomocy Społecznej nr 2 w Sosnowcu przy ul. Jagiellońskiej 2, przeznaczony dla osób w wieku podeszłym;

6) Wśród innych placówek wyróżnić należy:

- Klub Integracji Społecznej ul. Naftowa 35,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. 3 Maja 33,
- Centrum Usług Socjalnych i Wsparcia przy ul. Szymanowskiego 5a,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi "SALVE" przy ul. Lenartowicza 73,
- Powiatowy Zespół ds. Spraw Orzekania o Niepełnosprawności przy ul. Mościckiego 14,
- Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze Pomocy Dziecku i Rodzinie, obejmujący:
 - Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 1 przy ul. Piwnika Ponurego 9,
 - Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 2 przy ul. Sucha 21,
 - Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 3 przy ul. Szczecińskiej 11,
 - Zespół Opiekuńczo-Wychowawczy nr 4 przy ul. Koszalińskiej 51,
- Wojewódzki Ośrodek Adopcyjny Filia w Sosnowcu przy ul. Krzywej 2.

4. Zestawienie podstawowych wskaźników, ilustrujących sytuację Sosnowca na tle wybranych miast i średniej województwa, zawiera tabela nr 17.

Tabela nr 17. Zestawienie wskaźników

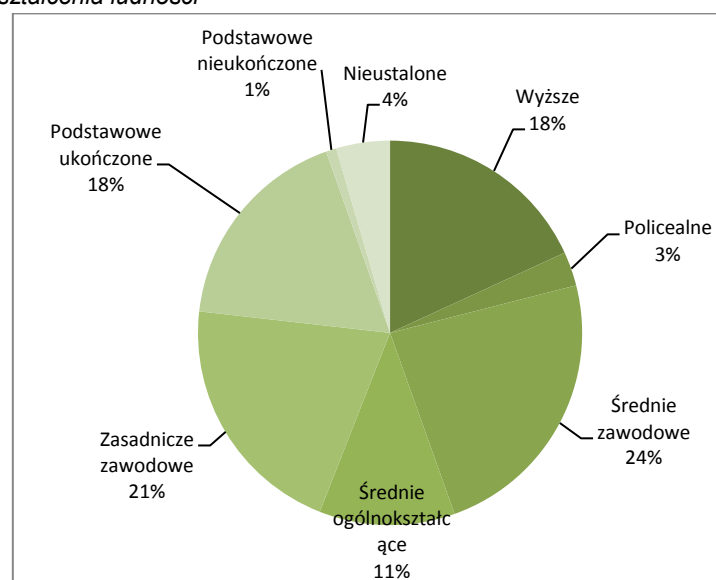
	Sosnowiec	Częstochowa	Bielsko-Biała	Dąbrowa G.	Bytom	Zabrze	woj. śląskie
liczba łóżek w szpitalach	1537	1597	1208	516	1483	1288	25 568
liczba mieszkańców / łóżko	210	148	144	243	119	140	181
liczba zakładów opieki zdrowotnej	128	160	153	71	87	100	2716
liczba mieszkańców / zakład opieki zdrowotnej	1682	1474	1141	1767	2024	1803	1703
miejsca w żłobkach	248	200	193	190	125	286	5 016
liczba mieszkańców / miejsce w żłobku	868	1 179	904	660	1 409	631	922
udzielone porady lekarskie / mieszkańca	4,19	4,11	4,11	4,26	5,51	3,77	4,20

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

§45. EDUKACJA

Poziom wykształcenia ludności w mieście najlepiej ilustrują dane Narodowych Spisów Powszechnych. Punktem odniesienia jest liczba ludności w wieku 13 lat i więcej wynosząca w mieście Sosnowcu w 2011 r. 129 582 osób.

Wykres 1 Struktura wykształcenia ludności

Korzystnym przemianom w zakresie wykształcenia w przeciągu lat: od 1988 do 2011 towarzyszył spadek liczby osób o najniższym poziomie wykształcenia i dynamiczny przyrost liczby osób lepiej wykształconych. Ilość osób z wyższym wykształceniem jest większa niż kilka lat temu i stanowi obecnie około 56% ludności w wieku 13 lat i więcej. Usługi z zakresu oświaty i edukacji obejmują w Sosnowcu działalność placówek publicznych głównie samorządowych z niewielkim udziałem szkolnictwa prywatnego i państwowego.

Tabela nr 18. Szkoły w Sosnowcu

Wyszczególnienie	Szkoły	Uczniowie
Podstawowe	39 w tym 3 specjalne i 3 niepubliczne	9068
Gimnazja	31 w tym 5 niepublicznych i 4 specjalne	5500

Zasadnicze szkoły zawodowe	10	1320
Licea ogólnokształcące	16	2668
Licea profilowane	2	240
Technika	10	2955
Szkoły policealne	25	2517
Szkoły dla dorosłych	19	1874

Źródło: Urząd statystyczny w Katowicach, stan w dniu 31.12. 2011r.

1. W ramach zasadniczego systemu nauczania prowadzi się edukację na poziomach: przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym.
2. Wychowanie przedszkolne
Obejmuje sieć placówek przedszkolnych składających się z 39 przedszkoli publicznych rozmieszczonych równomiernie na terenie miasta oraz 5 przedszkoli niepublicznych. Łącznie do przedszkoli uczęszcza 5814 dzieci w wieku od 3 do 6 lat, co stanowi 82,2% wszystkich dzieci w tym przedziale wiekowym na terenie miasta. Odsetek ten jest wyższy od odsetku dzieci uczęszczających do przedszkoli w całym województwie śląskim, który wynosi 75,1 %. Oferta ta zaspokaja aktualne potrzeby społeczności, bowiem ilość dzieci nieznacznie tylko przekracza określony limit miejsc.
3. Szkolnictwo podstawowe
Baza szkolnictwa podstawowego składa się z 39 szkół podstawowych, w tym 3 szkół specjalnych i 3 szkół prywatnych, w których w 2011 r. naukę pobierało 9 068 uczniów. Aktualnie na oddział przypada średnio 20 uczniów, co jest wielkością porównywalną w stosunku do średniej województwa śląskiego (19,2 uczniów na oddział). W porównaniu z latami wcześniejszymi (wyż demograficzny) kiedy z reguły nauka była dwuzmianowa, aktualne warunki nauczania są wyraźnie korzystniejsze. Liczba wszystkich nauczycieli zatrudnionych w szkołach podstawowych wynosi 646.
4. Szkolnictwo gimnazjalne
Baza szkolnictwa gimnazjalnego składa się z 31 placówek, w tym 5 niepublicznych i 4 specjalnych, do których łącznie uczęszcza 5500 uczniów. Aktualnie na jedną szkołę przypada średnio 178 uczniów, przy czym średnia dla województwa śląskiego wynosi 184 uczniów na szkołę. We wszystkich gimnazjach zatrudnionych jest w sumie 450 nauczycieli.
5. Szkolnictwo ponadgimnazjalne
W ramach szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Sosnowcu działa:
 - 16 liceów ogólnokształcących,
 - 2 licea profilowane,
 - 10 szkół technicznych,
 - 10 zasadniczych szkół zawodowych,
 - 25 szkół policealnych,
 - 19 szkół dla dorosłych,

Łącznie w wyżej wymienionych szkołach pobiera naukę 11574 uczniów w 635 oddziałach. Warunki należy uznać za dobre, ponieważ średnia ilość osób przypadająca na jedno pomieszczenie to 18, przy czym obliczenia te biorą pod uwagę zarówno szkoły publiczne, jak i niepubliczne, które zaniżają tą wartość. Dla dzieci i młodzieży uzdolnionej muzycznie istnieje możliwość pozalekcyjnego rozwijania zainteresowań w Zespole Szkół Muzycznych w Sosnowcu przy ul. Wawel 2, w skład którego wchodzi:

 - Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia im. Jana Kiepury,
 - Zespół Muzyczny II Stopnia.

Uzupełnienie bazy szkolnictwa ponadpodstawowego i zawodowego stanowi ośrodek Centrum Kształcenia Ustawicznego w Sosnowcu przy ul. Karola Szymanowskiego 3, którego zadaniem jest dokształcanie dorosłych na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, w tym również zawodowym.
6. Szkolnictwo wyższe
W Sosnowcu działają trzy szkoły wyższe:
 - Uniwersytet Śląski z wydziałem Filologicznym, wydziałem Nauki o Ziemi oraz wydziałem Informatyki i Nauki o Materiałach oraz działającym w ramach Uniwersytetu Kolegium Języka Biznesu,

- Śląska Akademia Medyczna z Wydziałem Farmaceutycznym i Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej,
- Nauczycielskie Studium Języków Obcych, a w nim sekcje: angielska, francuska i niemiecka,
- Wyższa Szkoła Inżynierii Bezpieczeństwa i Ekologii,
- Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu,
- Wyższa Szkoła Humanitas,

Sosnowiec jest także siedzibą dwóch instytutów naukowych, obejmujących: Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego oraz Państwowy Instytut Geologiczny - Oddział Górnośląski. Sosnowiec jest po Katowicach, Gliwicach i Częstochowie czwartym w województwie śląskim ośrodkiem akademickim i naukowym.

7. Zestawienie podstawowych wskaźników, ilustrujących sytuację Sosnowca na tle wybranych miast i średniej województwa, zawiera tabela nr 19.

Tabela nr 19. Zestawienie wskaźników

	Sosnowiec	Częstochowa	Bielsko-Biała	Dąbrowa G.	Bytom	Zabrze	woj. śląskie
liczba ludności w wieku powyżej 13 lat	194 722	211 397	153 612	112 120	156 710	160 534	4 076 666
liczba ludności w wieku powyżej 13 lat / liczby ludności ogółem	90,5%	89,7%	88,0%	89,4%	89,0%	89,0%	88,1%
struktura wykształcenia (%) :							
wyższe	18,1	21,7	21,5	18,5	13,9	13,7	15,9
policealne	2,9	3,2	2,8	2,6	3,0	2,8	2,6
średnie zawodowe	23,6	21,5	19,4	22,1	18,8	17,2	19,1
średnie ogólnokształcące	11,4	12,1	12,9	13,2	10,5	11,2	10,7
zasadnicze zawodowe	20,8	18,2	22,2	21,1	26,1	24,2	25,2
gimnazjalne	3,8	4,0	4,3	3,8	4,5	4,7	4,6
podstawowe ukończone	14,1	13,4	11,3	14,9	16,7	16,6	15,8
podstawowe nieukończone	0,9	0,8	0,7	1,0	0,9	0,9	0,9
nieustalone	4,6	5,0	4,9	2,8	5,6	8,6	5,1
dzieci 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym	5814	6 592	5 555	3 517	4 499	5 149	132 669
odsetek dzieci 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	82,2%	81,8%	80,7%	77,1%	70,3%	78,9%	75,1%.

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

§46. KULTURA

- Oferta usług związanych z kulturą obejmuje na terenie miasta działalność domów kultury, bibliotek publicznych, kin, muzeum, teatru oraz innych placówek (kluby, zespoły).
- W mieście istnieje 1 dom kultury i 2 miejskie kluby aktywizujące życie kulturalne w tym:
 - Miejski Klub im. Jana Kiepury przy ul. Będzińskiej 6,
 - Miejski Klub „Maczki” przy ul. Krakowskiej 26,
 - Dom Kultury „Kazimierz” przy ul. Głównej 19,
 Wymienione placówki prowadzą sekcje i kółka zainteresowań, zespoły muzyczne, kursy językowe oraz organizują imprezy cykliczne.
- Ośrodkami życia kulturalnego w mieście są również:
 - Sosnowieckie Centrum Sztuki - Zamek Sielecki przy ul. Zamkowej 2,
 - Teatr Zagłębia przy ul. Teatralnej 4,
 - Muzeum Miejskie w Sosnowcu przy ul. Chemicznej 12,
 - Centrum Edukacji i Wychowania Młodzieży „Kana” przy ul. Legionów 10,

- Egzotarium przy ul. Piłsudskiego 116.

- W ramach bezpośredniego dostępu do kultury istnieje sieć bibliotek publicznych (Miejska Biblioteka Publiczna + 20 filii), posiadających w swych zasobach 881 545 woluminów. Na 1 placówkę przypada średnio 10391 mieszkańców (średnia dla województwa śląskiego - 5288 osób). W bibliotekach odbywają się spotkania literackie i muzyczne (wieczory autorskie, wernisaże, prelekcje), warsztaty, pokazy filmów i różnego rodzaju konkursy.
- Obecnie w Sosnowcu działają dwa kina:
 - Kino "HELIOS" przy ul. Modrzejewskiej 32 b,
 - Kino "CINEMA CITY" przy ul. Sienkiewicza 2.
- Głównym problemem miasta jest niewystarczająca liczba placówek kulturalnych poza centrum miasta, dlatego też, należałoby przewidzieć realizację i określić program dla nowych instytucji i placówek tego typu.

§47. ZIELEŃ, SPORT, REKREACJA

- Ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców miasta są tereny zieleni oraz ich wielkość, struktura i dostępność przestrzenna. Układ terenów zieleni powinien zapewniać właściwe warunki zdrowotne, klimatyczne i rekreacyjne, niezbędne dla zaspakajania potrzeb mieszkańców związanych z zamieszkaniem, pracą i wypoczynkiem.
- Uwzględniając powierzchnię, sposób ukształtowania oraz funkcje zieleni w Sosnowcu, jako najistotniejsze wyróżnić należy: lasy, parki i zieleńce, ogrody działkowe, zieleń osiedlową, cmentarze.
- Ogrody działkowe:
 - ROD „27 Stycznia” przy ul. Braci Mieroszewskich 75,
 - ROD „9 Maja” przy ul. Okulickiego,
 - ROD „Arma” przy ul. Baczyńskiego,
 - ROD „Aster” przy ul. Dobrzańskiego,
 - ROD „Bór” przy ul. Długiej,
 - ROD „Brynica” przy ul. Naftowej,
 - ROD „Cedlera” przy ul. Niwecka,
 - ROD „Dziekana” P. przy ul. Okólnej,
 - ROD „Fakop” przy ul. Szpaków,
 - ROD „Górnik” przy ul. Andersa/Kombajnistów/Zagórskiej/Śliskiej,
 - ROD „Hutnik” przy ul. Żeromskiego,
 - ROD „KBO” przy ul. Społecznej,
 - Kindlera ul. Juliana Tuwima 9,
 - ROD „Kolejarz” przy ul. Porębskiej,
 - ROD „Krokus” przy ul. Dobrzańskiego,
 - ROD „Magnolia” przy ul. Gacka/Dobrzańskiego,
 - ROD „Maluch” przy ul. Porębskiej,
 - ROD „Metalowiec” przy ul. Tabelna,
 - ROD „Nowość” przy ul. Stawowej,
 - ROD „Ostra Górka” przy ul. Ostrogórskiej,
 - ROD „Pogoń” przy ul. Lwowskiej 3,
 - ROD „Płomyk” przy ul. Błękitnej,
 - ROD „Rozkwit” przy ul. Broniewskiego,
 - ROD „Róża” przy ul. Gałczyńskiego 15,
 - ROD „Solidarność” przy ul. Mikołajczyka,
 - ROD „Staszica” przy ul. Zaruskiego,
 - ROD „Śródula” przy ul. Północnej,
 - ROD „Traugutta” przy ul. Traugutta,
 - ROD „Urodzaj” przy ul. Grota Roweckiego,
 - ROD „Zagłębie” przy ul. Portowej,
 - ROD „Zagórze” przy ul. Paderewskiego 2.

Ogółem zajmują one około 347 ha, co daje wielkość ponad 16 m²/mieszkańca. Ich stan jest zadowalający. Rozmieszczenie ogrodów działkowych na terenie miasta należy do lepszych w regionie. Są one zlokalizowane

poza centrum miasta. Znaczna ich część obejmuje stosunkowo dużą powierzchnię (powyżej 10 ha), co wzmacnia ich walor ekologiczny. Wyraźny jest natomiast brak wystarczającej ilości miejsc parkingowych obsługujących ogrody.

4. Parki
Na terenie miasta znajduje się 17 parków o łącznej powierzchni 143,56 ha. Zlokalizowane są one głównie w zachodniej i centralnej części miasta, natomiast odczuwalny jest ich brak w południowym obszarze miasta. W wyniku wielu inwestycji związanych z pracami renowacyjnymi stan parków uległ znaczącej poprawie. Stan zagospodarowania i wartości przyrodnicze parków zostały szczegółowo omówione w § 33.

5. Zielen osiedlowa
Na terenach osiedli mieszkaniowych z powodu budowy nowych parkingów i obiektów handlowo-usługowych coraz bardziej zauważalny jest ubytek powierzchni biologicznie czynnej. Udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do działki budowlanej na tych terenach często jest mniejszy niż 25% (optymalny procent zieleni na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wynikający z rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie). Układ taki nie sprzyja spędzaniu wolnego czasu w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania.

6. Sport i rekreacja
Możliwość czynnej rekreacji zapewnia dobrze rozwinięta baza sportowo - rekreacyjna obejmująca 34 obiekty składające się z 61 sekcji:

- 6 stadionów sportowych (Stadion Ludowy przy ul. Kresowej 1, Stadion Piłkarski im. J. Ciszewskiego przy al. Mireckiego 31, Stadion lekkoatletyczny im. Stefana Płatka przy ul. Mireckiego 4, Boiska Piłkarskie "Niwka" przy ul. Orłąt Lwowskich 70, MOSiR „Ostrowy Górnicze” przy ul. Starzyńskiego 50, Stadion Zimowy – Lodowisko przy ul. Zamkowej),
- 4 hale sportowe (Hala Widowiskowo – Sportowa „Żeromskiego” przy ul. Żeromskiego 9, Hala Sportowa „Milowice” przy ul. Baczyńskiego 4, Hala Widowiskowo-Sportowa „Zagórze” przy ul. Braci Mieroszewskich 91, Hala Sportowa "Niwka" przy ul. Orłąt Lwowskich 70),
- 2 kąpieliska (Kąpielisko "Sielec" ul. 3 Maja 41, Kąpielisko „Niwka” ul. Wojska Polskiego 181),
- 2 kryte kąpieliska (Kryta Pływalnia i Siłownia „Żeromskiego” ul. Żeromskiego 5, Kryta Pływalnia "Klimontów" ul. mjr H. Dobrzańskiego 99),
- 2 korty tenisowe (Korty Tenisowe im. Henryka Skoneckiego ul. Szkolna 7, Korty Tenisowe "Czarni" al. Mireckiego 31),
- 2 skateparki (Park Sielecki, Zagórze),
- boisko typu Orlik,
- kompleks rekreacyjno sportowy przy ul. 3 Maja 51.

Baza sportowo - rekreacyjna w mieście jest znaczna, co podnosi aktywność sportową mieszkańców. Stan techniczny obiektów jest zadowalający i ciągle ulega poprawie na skutek pozyskiwania przez miasto środków finansowych z funduszy unijnych. Miarą wielkości zaplecza turystycznego jest między innymi liczba i wielkość hoteli w mieście. Obecnie w Sosnowcu funkcjonuje sześć hoteli, posiadających łącznie bazę noclegową składającą się z 480 miejsc.

7. Cmentarze
W Sosnowcu znajduje się 19 cmentarzy, w tym 12 należy do parafii rzymsko-katolickich, 3 - do Kongregacji Wyznania Mojżeszowego (nieczynne), 1 - do parafii ewangelickiej, 1 - do parafii prawosławnej, a 2 są komunalne. Razem zajmują około 54,2 ha (72,3 ha wliczając cmentarz przy Małobądzkiej w Będzinie, który należy do parafii na Pogoni).

§48. OŚRODKI USŁUGOWE

1. Ośrodki usługowe miejskie i lokalne - osiedlowe tworzą hierarchiczny układ, który wywodzi się z historycznego kształtowania się sieci osadniczej na obecnym terenie Sosnowca. Ośrodki usługowe tworzone są głównie przez usługi komercyjne, które lokalizują się stosownie do lokalizacji terenów mieszkaniowych, dostępności komunikacyjnej oraz korzyści, wynikających z ich koncentracji. Obszar o ponadprzeciętnej koncentracji usług to Śródmieście, łączące się z centralną częścią Pogoni i wschodnią częścią Starego Sosnowca.

2. Na tej podstawie ustalony został hierarchiczny, trójstopniowy układ ośrodków usługowych Sosnowca:

- centrum miasta, obejmujące obszar objęty linią kolejową wraz z dworcem kolejowym, północno-wschodnim zapleczem ulicy Małachowskiego (wraz z Ratuszem) oraz południowym zapleczem

ulic: Sienkiewicza i Piłsudskiego; obszar ten charakteryzuje się bardzo wysoką koncentracją usług,

- ośrodki: w Pogoni, Starym Sosnowcu, Środuli, Zagórze oraz Kazimierzu,
- pozostałe ośrodki o lokalnym zasięgu obsługi: w Dębowej Górze, Zawodziu, Niwce i Modrzejowie.

3. Wyraźnie zaznacza się brak koncentracji usług w Maczkach, a także Ostrowach Górniczych, Porąbce, Dańdówce i Milowicach.

§49. OBIEKTY HANDLOWE O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 m²

W Sosnowcu znajdują się następujące obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²:

- Centrum Handlowe Real Sosnowiec, ul. Baczyńskiego 2,
- Centrum Handlowe Auchan / Decathlon / Leroy Merlin, ul. Zuzanny 20, 26, Sokolskiej 35.
- Centrum Handlowe Plejada, ul. Stanisława Staszica 8B,
- Fashion House Outlet Center, ul. Orłąt Lwowskich 138,
- Centrum Handlowe Plaza przy ul. Henryka Sienkiewicza 2,
- Hipermarket Kaufland, al. Józefa Mireckiego 23,
- Hipermarket Leclerc, ul. Braci Mieroszewskich 2a,
- DH Sezam, ul. 3 Maja 14

§50. RYNEK PRACY

1. Bezrobocie

Tabela nr 20. Stopa bezrobocia w latach 2008 -2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Stopa bezrobocia	9,2	13,1	13,9	13,7	14,2

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sosnowcu, GUS.

Z powyższej tabeli wynika, że liczba bezrobotnych mieszkańców miasta od 2008 do 2012 roku systematycznie rosła, co wiązało się niewątpliwie z panującym spowolnieniem gospodarczym. W stosunku do średniej rocznej stopy bezrobocia w województwie śląskim, bezrobocie w Sosnowcu jest wyższe (różnica waha się od 2,4% do 3%). Ilość osób bezrobotnych na koniec roku 2012 wynosiła 11 206, w tym 6 136 kobiet. Wśród osób bezrobotnych największy odsetek stanowią osoby długotrwale bezrobotne (5 160), bez wykształcenia średniego (5 774), bez kwalifikacji zawodowych (4 189), bez doświadczenia zawodowego (4 084).

2. Wynagrodzenia (płace).
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Sosnowcu w 2011 r. kształtowało się na poziomie 3,2 tys. zł. Było ono niższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie śląskim (3,7 tys. zł).

3. Zestawienie podstawowych wskaźników, ilustrujących sytuację Sosnowca na tle wybranych miast i średniej województwa, zawiera tabela nr 21.

Tabela nr 21. Zestawienie wskaźników

	Sosnowiec	Częstochowa	Bielsko-Biała	Dąbrowa G.	Bytom	Zabrze	woj. śląskie
Stopa bezrobocia:							
2008	9,2	8,0	4,8	7,5	12,7	9,3	6,9
2009	13,1	10,3	5,9	11,4	16,8	12,1	9,4
2010	13,9	11,5	6,0	11,1	18,1	12,5	10,0
2011	13,7	12,2	6,2	11,4	19,6	12,9	10,2
2012	14,2	13,6	6,7	12,6	19,9	13,6	11,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	3 236,16 zł	3197,12 zł	3498,80 zł	4060,01 zł	3266,64 zł	3572,02 zł	3794,62 zł

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

§51. WARUNKI MIESZKANIOWE

1. Warunki mieszkaniowe ludności, obok infrastruktury społecznej stanowią jeden z głównych czynników decydujących o jakości życia mieszkańców. Składają się na to:

- samodzielność zamieszkania (gospodarstwa domowe posiadające samodzielne mieszkanie),
- standardy zamieszkania pod względem wielkości i zagęszczenia mieszkań,
- wyposażenie mieszkań w instalacje,
- wiek i stan techniczny zasobów mieszkaniowych.

2. Standardy zamieszkania pod względem wielkości i zagęszczenia mieszkań prześlędzono na przestrzeni lat 2002 - 2011.

Tabela nr 22. Zmiany w zasobach mieszkaniowych Sosnowca w latach 2002- 2011

rok	Liczba mieszkań	Liczba izb	Powierzchnia użytkowa mieszkań tys. m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniu	powierzchnia użytkowa m ²		liczba osób na 1 mieszkanie	Liczba mieszkań na 1 osobę
					1 mieszkanie	na 1 osobę		
2002	89357	305698	4283,7	3,53	51,4	19,2	2,57	0,38
2011	90800	283296	4875,960	3,12	53,7	22,5	2,38	0,42

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

W badanym okresie nastąpiła tendencja wzrostowa w ogólnej liczbie mieszkań jak również w zakresie wielkości i zagęszczenia mieszkań. Standard zasobów mieszkaniowych jest zróżnicowany w zależności od formy własności lokalu.

Tabela nr 23. Mieszkania zamieszkane stale wg form własności w 2011 r.

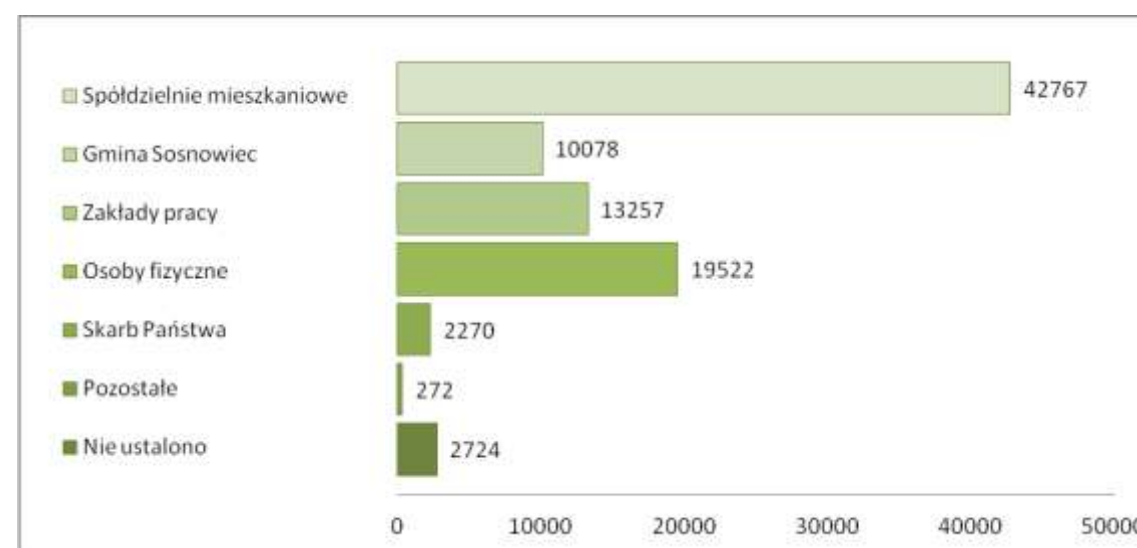
Rodzaj podmiotów będących właścicielami mieszkań	Ogółem mieszkania	
	liczba	%
ogółem	90800	100
osoby fizyczne	19522	21,5
spółdzielnie mieszkaniowe	42767	47,1
Gmina	10078	11,1
Skarb Państwa	2270	2,5
zakłady pracy	13257	14,6
pozostałe	272	0,3
nie ustalono	2724	3

Źródło: NSP 2011 r.

§52. STANDARDY ZAMIESZKANIA

Spośród mieszkań zamieszkałych stale najkorzystniejszymi warunkami charakteryzują się mieszkania będące własnością osób fizycznych. Najmniej korzystne warunki stwierdzono w mieszkaniach komunalnych. Związane jest to z wiekiem tych zasobów. Wg danych urzędu statystycznego na rok 2011 aż 47,1% zasobów mieszkaniowych stanowiło własność spółdzielni 21,5% własność osób fizycznych, 14,6% było w posiadaniu zakładów pracy, a zaledwie 13,6% to mienie komunalne.

Wykres 2 Zasoby mieszkaniowe wg stosunków własnościowych w 2011 r.

Wyposażenie mieszkań Sosnowca w instalacje oceniane na podstawie danych z kolejnych spisów powszechnych, wskazuje na wyraźną poprawę standardów zamieszkania na przestrzeni ostatnich lat. Wielkości te utrzymują się powyżej średnich wielkości dla miast województwa śląskiego.

Tabela nr 23. Wyposażenie mieszkań w instalacje

Wyszczególnienie	Mieszkania w % ogółem wyposażone w:					
	wodociąg	ustęp splukiwany	łazienkę	ciepłą wodę	gaz z sieci	c.o.
2002	93,1	85,9	83,6	80,2	65,2	67,0
2011	99,23 (98,96)	98,8 (98,05)	98,6 (98,04)	90,96	87,99 (81,8)	76,4 (71)

Źródło: NSP 2002, 2011 r.

Najpełniejszy standard wyposażenia charakteryzuje mieszkania spółdzielcze, stanowiące 47,1% ogółu zasobów mieszkaniowych miasta. Najmniejszy standard wyposażenia posiadają mieszkania gminne, obejmujące 11,1% zasobów mieszkaniowych miasta.

§53. WIEK ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

1. Dla określania wieku zasoby mieszkaniowe zgrupowano w 8 przedziałach czasowych. Prezentowane dane pochodzą Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r.

Tabela nr 24. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane wg wieku

Ogółem liczba w tys.	Mieszkania wybudowane w latach							
	Przed 1918	1918 - 1944	1945 - 1970	1971 - 1978	1979 - 1988	1989 - 2002	2003 - 2007	2008 - 2011
90,8	8,9	7,6	23,3	24,0	21,3	3,6	0,6	0,7

Źródło: NSP 2011

2. Struktura wieku zasobów mieszkaniowych w okresie pomiędzy kolejnymi spisami (1988 - 2011) nie wykazuje większych zmian, za wyjątkiem wyraźnego ubytku mieszkań najstarszych oraz zmniejszenia ich zasiedlenia. Pozostałe wielkości oscylują na poziomie z 1988 r.

3. Zestawienie podstawowych wskaźników, ilustrujących sytuację Sosnowca na tle wybranych miast i średniej województwa, zawiera tabela nr 25.

Tabela nr 25. Zestawienie wskaźników

	Sosnowiec	Częstochowa	Bielsko-Biała	Dąbrowa G.	Bytom	Zabrze	woj. śląskie
Liczba mieszkańców:							
2002	87 179	88 148	58 897	47 431	69 233	64 637	1 572 810
2011	87 043	89 893	62 516	46 849	72 535	68 331	1 609 361
Liczba izb:							
2002	280 760	288 889	209 572	158 319	220 652	208 995	5 664 201
2011	282 162	296 836	229 601	221 244	229 391	221 244	5 910 148
Pow. użytkowa mieszkań (tys. m²):							
2002	4688,3	5149,5	3716,3	2738,1	3745,3	3533,1	102670,7
2011	4748,7	5421,5	4218,6	2751,4	3920,4	3785,9	109180,0
Przeciętna liczba os. na mieszkanie							
2002	2,67	2,85	3,02	2,79	2,80	3,02	3,02
2011	2,47	2,62	2,79	2,68	2,43	2,64	2,87
struktura własnościowa mieszkań (%):							
ogółem	100	100	100	100	100	100	100
osoby fizyczne	48,9	52,1	51,6	59,8	51,1	42,1	60,3
gmina	10,1	9,8	10,5	9,0	17,9	20,7	10,6
wyposażenie mieszkań (%):							
wodociąg	99,9	99,8	100,0	100,0	100,0	100,0	99,7
kanalizacja	99,7	99,2	99,9	98,9	99,9	99,9	99,1
gaz z sieci	74,8	76,1	92,4	78,3	83,4	80,7	67,3
c. o.	86,4	91,7	90,8	90,5	77,6	82,6	87,3
struktura wiekowa mieszkań (%):							
Przed 1918	9,8	8,6	8,7	3,7	19,2	20,8	10,8
1918 - 1944	8,2	7,4	9,2	7,5	18,7	23,0	10,5
1945 - 1970	25,6	29,7	21,4	26,1	24,4	22,6	27,5
1971 - 1978	26,6	18,1	24,4	23,1	15,9	12,3	18,6
1979 - 1988	23,6	19,8	18,4	28,7	18,1	15,7	19,0
1989 - 2002	4,0	9,8	8,2	7,5	2,1	3,2	6,5
2003 - 2007	0,6	2,3	5,3	1,1	0,4	1,2	2,7
2008 - 2011	0,8	2,4	3,2	1,0	0,4	0,4	2,2

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS.

- wzrost stopy bezrobocia z poziomu 9,2% w roku 2008 do poziomu 14,3% w roku 2012, mający podłoże w migracji ludności aktywnej zawodowo oraz pozostawaniu w mieście osób, które są bierne zawodowo,
 - wyczerpywanie się surowca (węгля kamiennego), skutkujące dalszym ograniczaniem miejsc pracy,
 - niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców,
 - brak dynamicznie rozwijających się małych i średnich przedsiębiorstw w nowoczesnych sektorach,
 - brak znaczącego potencjału gospodarczego prywatnych firm, angażujących się głównie w dystrybucję towarów.
4. Do aspektów mających wpływ na poziom życia mieszkańców, które powinny być rozwijane należy zaliczyć:
- rozbudowa Sosnowieckiego Parku Naukowo-Technologicznego oraz rozwój Sosnowiecko-Dąbrowskiej Podstrefy Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Centrum Targowo-Konferencyjnego EXPO SILESIA,
 - wyznaczenie nowych obszarów aktywizacji gospodarczej ukierunkowanej na usługi o szerokim zakresie i produkcję,
 - zmiany w standardzie zamieszkania,
 - podniesieni jakości usług publicznych: szkolnictwa, zdrowia i opieki socjalnej.
5. Szereg omówionych w Rozdziale VII aspektów, wpływających na jakość życia mieszkańców wymaga podjęcia działań innych niż planistyczne.

§54. WNIOSKI I WYTYCZNE Z ROZDZIAŁU VII

1. Z analizy czynników rzutujących na poziom bezpieczeństwa ludzi i mienia można wywnioskować, iż o jakości życia na poziomie lokalnym stanowią:
 - dochody i wydatki gminy,
 - dochody i zamożność mieszkańców,
 - warunki mieszkaniowe,
 - zróżnicowanie, wielkość podaży oraz dostępność dóbr i usług,
 - jakość i funkcjonowanie środowiska,
 - poziom bezpieczeństwa publicznego.
2. Gospodarkę miasta będą kształtować strategiczne programy rozwojowe, które w zasadniczy sposób wyznaczają kierunek rozwoju Sosnowca. Poprawa sytuacji gospodarczej miasta powinna znaleźć swój wyraz w rosnących dochodach miasta i zwiększających się nakładach na inwestycje.
3. Do negatywnych aspektów aktualnej sytuacji gospodarczej Sosnowca, mających wpływ na jakość życia należą:

ROZDZIAŁ VIII
ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

- Podstawowymi elementami mającymi wpływ na standard życia mieszkańców jest poczucie bezpieczeństwa, zarówno w obliczu zagrożeń dla życia i mienia (przestępczość, zagrożenia zdrowotne, klęski żywiołowe itp.), jak też bezpieczeństwa socjalnego i ekonomicznego, co łączy się z sytuacją na rynku pracy.
- Tematyka bezpieczeństwa publicznego na terenie Sosnowca zidentyfikowano jako szereg rodzajów zagrożeń, dla których celowe jest planowanie reagowania kryzysowego, w tym:
 - zagrożenie skażeniami chemicznymi,
 - zagrożenie pożarowe,
 - zagrożenie powodziowe,
 - zagrożenie związane z eksploatacją górnictwem,
 - zagrożenie katastrofami komunikacyjnymi,
 - zagrożenia porządku publicznego,
 - zagrożenie epidemiologiczne,
 - zagrożenie budowlane i urządzeń przemysłowych,
 - zagrożenie wichurami, huraganami i śnieżycami,
 - zagrożenie skażeniami promieniotwórczymi,
 - zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.
- W przypadku wystąpienia któregoś z wyżej wymienionych zagrożeń automatycznie zostaje uruchomione działanie właściwych służb w systemie szybkiego reagowania.

§55. PRZESTĘPCZOŚĆ I NARUSZENIA PRAWA

- Dla mieszkańców miasta najbardziej dotkliwie jest naruszanie porządku publicznego w zależności od ilości i rodzaju przestępstw występujących na danym terenie oraz od wykrywalności ich sprawców. Wskaźnik wykrywalności określany jest stosunkiem procentowym liczby przestępstw wykrytych na terenie miasta w danym roku do ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych.

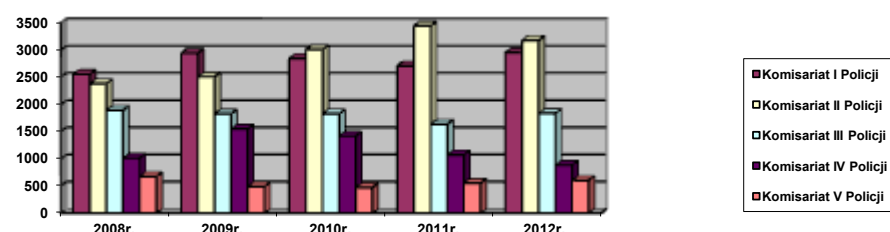
Tabela nr 26. Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach w 2012 r.

Ogółem	Kryminalne	Inne
9447	6370	3077

Źródło: Komenda miejska policji w Sosnowcu

- Rozkład przestrzenny popełnionych przestępstw nie jest równomierny. Na podstawie danych publikowanych w materiałach Komendy Głównej Policji w Sosnowcu ustalono, iż najwięcej przestępstw dokonano w zachodniej części miasta w rejonie komisariatu policji II. Ma to związek z największym zaludnieniem tej części miasta oraz z zabudową blokową. Drugim pod względem liczby popełnianych przestępstw jest rejon komisariatu policji I, znajdujący się w centrum miasta Sosnowca, gdzie od roku 2009 do 2012 wykazany został nieznaczny wzrost wyżej wymienionych zdarzeń. Systematyczny spadek przestępczości od roku 2009 odnotowuje się w rejonie komisariatu policji nr IV.

Wykres 4 Zmiany w liczbie przestępstw dokonanych w latach 2008-2012 (podział wg rejonów działania komisariatów policji)

- Na terenie miasta obserwuje się wzrost stopy bezrobocia, który niewątpliwie ma wpływ na ilość dokonanych przestępstw.

Tabela nr 27. Stopa bezrobocia w latach 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Stopa bezrobocia	9,2%	13,1%	13,9%	13,7%	14,3%

źródło: PUP w Sosnowcu

Tabela nr 28. Ilość przestępstw dokonanych w latach 2008 -2012 (podział wg rejonów działania komisariatów policji)

Komisariat	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Komisariat I Policji	2551	2940	2844	2707	2951
Komisariat II Policji	2383	2507	3008	3442	3176
Komisariat III Policji	1893	1826	1829	1636	1835
Komisariat IV Policji	1011	1549	1417	1073	882
Komisariat V Policji	674	490	472	552	603
KMP SOSNOWIEC	8512	9312	9570	9410	9447

źródło: KMP w Sosnowcu

- Miejsca najbardziej zagrożone w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym są ulice i drogi:
 - DK 86,
 - ul. 3 Maja,
 - ul. Piłsudskiego,
 - ul. Braci Mieroszewskich,
 - ul. 11 Listopada,
 - Aleja Zagłębia Dąbrowskiego,
 - Orłąt Lwowskich (DK79),
 - ul. Będzińska,
 - ul. Grota Roweckiego,
 - ul. Dobrzańskiego,
 - S1.
- Na terenie Sosnowca bezpieczeństwem publicznym zajmują się:
 - Komenda Miejska Policji zlokalizowana przy ul. Piłsudskiego 9 wraz z komisariatami:
 - Komisariat I Policji w Sosnowcu przy ul. Piłsudskiego 32,
 - Komisariat II Policji w Sosnowcu przy ul. Żeromskiego 1,
 - Komisariat III Policji w Sosnowcu przy ul. Dobrzańskiego 99,
 - Komisariat IV Policji w Sosnowcu przy ul. Wojska Polskiego 34,
 - Komisariat V Policji w Sosnowcu przy ul. Kościuszkowców 47,
 - Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Sosnowcu przy ul. Klimontowskiej 2,
 - OSP Cieśle,
 - Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego przy ul. Rzeźniczej 12,
 - Sąd Rejonowy w Sosnowcu przy ul. 1 Maja 19 i ul. Kaliska 7,
 - Straż Miejska przy ul. S. Małachowskiego 3,
 - Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego przy ul. Wiejskiej 160.

§56. ZAGROŻENIA SKAŻENIAMI CHEMICZNYMI I MATERIAŁAMI NIEBEZPIECZNYMI

- Na terenie Sosnowca znajduje się kilka zakładów pracy, stosujących do produkcji toksyczne i chemiczne środki przemysłowe, które w wypadku niekontrolowanego wycieku mogą spowodować zagrożenie nie tylko dla załogi, ale również dla mieszkańców zamieszkujących w sąsiedztwie tych zakładów. Wokół przedstawionych powyżej zakładów mogą powstać strefy zagrożeń obejmujące swoim zasięgiem okoliczną ludność:

2. Wykaz zakładów przemysłowych mogących spowodować nadzwyczajne zagrożenie środowiska.

Tabela nr 29

Nazwa obiektu (instalacji) dokładny adres	Rodzaje materiałów niebezpiecznych	Maksymalne ilości [t lub m ³]	Sposób składowania lub przetwarzania	Powierzchnia strefy zagrożenia
				Ilość osób mogących znaleźć się w strefie
Severstallat S.A. HB Zakł. Prod. Rur ul. Nowopogońska 1	Kwas siarkowy	13,5 t	magazyn kwasów	$\frac{20.000 \text{ m}^2}{275}$
ARCELOR MITTAL STEEL POLSKA S.A. Oddz. Sosnowiec ul. Niwecka 1	Kwas solny, Kwas siarkowy, NaOH, wodór	78 t, 80 t, 60 t, 90 t	zbiorniki wolnostojące w tym ciśnieniowe (95,36 m ³ zbiornik na wodór)	$\frac{240 000 \text{ m}^2}{1200}$
Spółdzielnia Mleczarska „Jogser” ul. Wojska Polskiego 138	Amoniak	1,8 t	zbiornik i instalacja	$\frac{150 000 \text{ m}^2}{1000}$
GPW Stacja Uzdatniania Wody Sosnowiec-Maczki, ul. Wodociągi	Chlor	1,5 t	magazyn- pojemniki	$\frac{290 000 \text{ m}^2}{1500}$
„Polskie Liny” Sp. z o.o. ul. Niwecka 2	Kwas siarkowy Kwas solny	10 t 2 t	zbiornik na linii technologicznej	
POLSKI GAZ Sp. z o. o. Terminal Przeladunkowy w Sosnowcu 41-217 SOSNOWIEC, Kolonja Wągródka	propan-butan	680 t	cysterny kolejowe	
Stacja Przeladunkowa Gazów Płynnych Sławków	propan-butan	1680 t	cysterny kolejowe	

3. Wykaz tras drogowych, po których przewożone są materiały niebezpieczne

Tabela nr 30

Lp.	Trasa	Rodzaje materiałów niebezpiecznych	Ilość roczna przewozów [t lub m ³]	UWAGI
I.	1. KRAJOWE			
1.	DK-86	Kwasy, Materiały pędne, Materiały wybuchowe		Ilości nie do ustalenia
2.	Obwodnica DK-1	Kwasy, Materiały pędne, Materiały wybuchowe		Ilości nie do ustalenia
II.	2. WOJEWÓDZKIE			
3.	DK-94	Amoniak	około 15	Ilości określono na podstawie zgłoszeń na Stanowisko Kierowania KM PSP Sosnowiec
4.		Karbonit	około 24	
5.		Zapalniki	około 12	
6.		Dynamit	około 120	
7.		Amunicja	około 120	
Ponadto szereg innych substancji w mniejszych ilościach.				
III.	3. LOKALNE			
8.	Drogi lokalne	Kwas solny	120	Ilości podano na podstawie wykazów otrzymanych z zakładów
9.		Kwas siarkowy	140	

10	Amoniak	6	wykorzystujących w/w substancje
11	Trójchloroetylen	40	
12	Chlor	3	

Wszystkie czynności związane z powyższym przewozem prowadzone są zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie przewozu materiałów niebezpiecznych.

4. Wykaz tras kolejowych, po których przewożone są materiały niebezpieczne:

Tabela nr 31

Lp.	Trasa	Rodzaje materiałów niebezpiecznych	Ilość roczna przewozów [t lub m ³]
1.	Szopienice – Stary Będzin	Kwas siarkowy	600
2.	Szopienice – Stary Będzin	Olej opałowy	670
3.	Katowice - Kraków /przez Jęzor/	Środki chemiczne	

§57. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

Zagrożenie powodziowe zostało omówione w § 92.

§58. ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z EKSPLOATACJĄ GÓRNICZĄ

Ze względu na ciągłą eksploatację górnictwem teren miasta jest narażony na szereg problemów:

- zmiany stosunków wodnych prowadzące do powstawania zalewisk,
- deformacje powierzchni terenu,
- sukcesywną, a niejednokrotnie gwałtowną dewastację obiektów kubaturowych,
- degradację gruntów rolnych i leśnych.

§59. ZAGROŻENIA PORZĄDKU PUBLICZNEGO

Na terenie miasta może dochodzić do zakłóceń porządku publicznego przez blokadę dróg, tras kolejowych, okupację budynków administracji publicznej oraz strajki i demonstracje powodujące paraliż komunikacji w mieście oraz budynkach administracji samorządowej. Możliwe są także zbiorowe zakłócenia porządku publicznego o charakterze chuligańskim (w przypadku imprez masowych) prowadzące do znacznej dewastacji i niszczenia mienia oraz stwarzające zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego.

§60. ZAGROŻENIE WYNIKAJĄCE Z WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII PRZEMYSŁOWEJ

Na terenie miasta występują 2 zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Są to:

- POLSKI GAZ Sp. z o. o. Terminal Przeladunkowy w Sosnowcu 41-217 SOSNOWIEC, Kolonia Wągródka - nr identyfikacyjny 2410108,
- Stacja Przeladunkowa Gazów Płynnych Sławków - nr identyfikacyjny 2410104.

§61. WNIOSKI I WYTYCZNE Z ROZDZIAŁU VIII

Tematyka zawarta w rozdziale VIII

ROZDZIAŁ IX
POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Potrzeby i możliwości rozwoju Sosnowca zidentyfikowano na podstawie czterech zakresów problemowych:

- lokalizację miasta i wywołane nią interakcje,
- siły miastotwórcze i wynikające z nich funkcje miasta,
- zagospodarowanie i strukturę przestrzenną miasta,
- społeczność miasta.

§62. SYTUACJA EKONOMICZNA

1. Pod względem gospodarczym Sosnowiec stanowi ośrodek:

- Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej),
- Górnośląskiego Zagłębia Węglowego,
- Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego,
- Na pograniczu Sosnowca i Sławkowa znajduje się kolejowy terminal logistyczny Euroterminal „Stawków”, na terenie którego znajduje się najdalej wysunięty na zachód w Europie Środkowej odcinek toru o szerokości 1520 mm. Tor i terminal częściowo znajdują się w granicach miasta Sosnowca.

Tabela nr 32. Zatrudnienie w Sosnowcu wg sektorów gospodarki w 2012 r. (w tys. osób)

Rolnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi w sekcjach G,H,I,J	Usługi w sekcjach K,L	Pozostałe usługi
		Usługi ogółem		
		24,4		
0,0	13,1	5,4	1,5	17,5
Razem		37,5		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Katowicach.

2. Bardziej precyzyjna jest informacja na temat struktury zatrudnienia wg sekcji PKD i obejmująca wszystkich zatrudnionych. W 2010 r. zatrudnionych było 87,6 tys. sosnowiczian. Z tego 0,24 tys. (0,3%) w rolnictwie, 28,8 tys. (32,6%) w przemyśle i 59,3 tys. (67,1%) w usługach. Stwierdzić należy, że:
- a) działalność rolnicza (sekcje A i B) przestały mieć jakiegokolwiek istotniejsze znaczenie w strukturze zatrudnionych w Sosnowcu. W kontraście do tego jest fakt znaczącego udziału terenów stanowiących formalnie użytki rolnicze,
 - b) uwidacznia się stale postępująca marginalizacja roli górnictwa w gospodarce Sosnowca. W latach 2009 - 2013 zatrudnienie w jedynej w Sosnowcu KWK „Kazimierz-Juliusz” spadło o dalsze około 500 osób, a obecnie zakład ten znajduje się w stanie likwidacji.
 - c) uwidacznia się nieduży spadek zatrudnienia w przemyśle przetwórczym, który dotyczy głównie zakładów małych i średnich. W przedsiębiorstwach dużych zatrudnienie było na dość ustabilizowanym poziomie,
 - d) zmienny charakter ma zatrudnienie w usługach - istnieją sekcje (H, I, J, M), gdzie odnotowano wzrost zatrudnienia oraz sekcje (G, L, czy N), gdzie odnotowano jego spadek,
 - e) w sekcjach K i O uwidaczniał się brak wyraźniejszych zmian w liczbie zatrudnionych, przy czym dla sekcji K, przyjąc tą uwagę należy w odniesieniu do lat 2003-2009.
3. Gwałtowna restrukturyzacja przemysłu w Sosnowcu po 1990 r. była jedną z najistotniejszych przesłanek ulokowania w mieście Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Jej działalność w Sosnowcu przyniosła wymierne efekty i stanowiła jeden z kluczowych elementów rozwoju ekonomicznego miasta.

Tabela nr 33. Przedsiębiorstwa zlokalizowane w Sosnowcu w ramach Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Firma	Obszar inwestycyjny KSSE	Kapitał	Przemysł
Automotive Lighting Polska	Zaruskiego	włoski	Elektrotechniczny
Bitron Poland	Dańdówka	włoski	AGD
Caterpillar Poland	Dańdówka	amerykański	Maszynowy
Duda Bis	Milowice	polski	Spożywczy
Ergom	Zaruskiego	włoski	Samochodowy
Ergomoulds	Dańdówka	włoski	Tworzyw sztucznych
Ferrol	Narutowicza	włoski	AGD
Gimplast	Milowice	włoski	Tworzyw sztucznych
Magneti Marelli Exhaust System	Mikołajczyka	włoski	Samochodowy
Nadwozia-Partner	Dańdówka	polski	Samochodowy
Polskapsesse	Milowice	niemiecki	Poligraficzny
Process Electronic	Dańdówka	kanadyjski	Elektroniczny
Segu Polska	Narutowicza	niemiecki	Samochodowy
Watt	Mikołajczyka	polski	Elektrotechniczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSSE.

4. Niezależnie od korzystnego zjawiska lokowania nowych inwestycji w Sosnowcu należy wspomnieć o tych dużych przedsiębiorstwach przemysłowych, które po okresie transformacji ustrojowej kontynuują (z reguły pod zmienioną nazwą) swoją działalność gospodarczą. Są to m.in.: Arcelor Mittal Steel, Severstallat Silesia, Foster Wheeler Energy-Fakop, Timken Polska, Vitkoive-Milmet.
5. Innymi bardzo ważnymi i prestiżowymi instytucjami o charakterze ponadregionalnym i metropolitalnym są w Sosnowcu:
- Centrum Targowo-Konferencyjne EXPO SILESIA,
 - Wydziały: Nauk o Ziemi, Filologiczny, Informatyki i Nauki o Materiałach Uniwersytetu Śląskiego,
 - Wydział Farmaceutyczny Śląskiego Uniwersytetu Medycznego,
 - Wyższa Szkoła Humanitas,
 - Wyższa Szkoła Medyczna,
 - Instytut Medycyny Pracy i Zdrowia Środowiskowego,
 - Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.
6. Ważnym pracodawcą w mieście są sieci i centra handlowe. Największą sieć handlową w Sosnowcu posiada firma Jeronimo Martins Dystrybucja właściciel sklepów Biedronka. W kwietniu 2014 r. w Sosnowcu zlokalizowanych było 17 sklepów tej sieci. Ponadto 4 sklepy posiadała sieć Lidl, 4 sklepy zrzeszone były w ramach sieci Lewiatan, 3 sklepy posiadała sieć Aldi, 3 sklepy sieć Frac, 2 sklepy sieć Netto, 2 sklepy Neonet, 2 sklepy Carefour (Express), 1 sklep sieci E. Leclerc, 1 sklep sieci Kaufland, 1 sklep sieci Stokrotka, 1 sklep sieci Tesco oraz 2 sklepy sieci PSS Społem. Największe centra handlowe to:
- CH Śródula, w skład którego wchodzi m.in. CH Auchan, CH Leroy Merlin, Decathlon i Norauto,
 - CH Plejada,
 - CH Real,
 - CH Plaza,
 - CH Castorama,
 - CH Marko Cash&Carry,
 - CH Fashion House Outlet,
 - CH Europa.

7. Analizy budżetów miasta pozwalają stwierdzić, że Sosnowiec uwzględnia w swoich wydatkach potrzeby w zakresie obsługi terenów mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych w infrastrukturę społeczną i techniczną. Już obecnie można stwierdzić, że miasto ma dobrze rozwinięte sieci infrastruktury technicznej, które sukcesywnie modernizuje i rozbudowuje, dostosowując je do zgłaszanych potrzeb. W identyczny sposób przedstawia się rozwijanie i modernizowanie sieci drogowej, która zapewnia dobrą obsługę komunikacyjną większości istniejących i zaplanowanych terenów zabudowanych, w związku z tym inwestycje w układ komunikacyjny gminy to głównie remonty już istniejących dróg. Na tej podstawie można wyciągnąć wniosek, że gmina jest w stanie zapewnić obsługę komunikacyjną i infrastrukturalną poszczególnym terenom zabudowanym i przeznaczonym w pod zabudowę w przyszłości.

§63. SYTUACJA SPOŁECZNA

1. Ważnym problemem związanym z rynkiem pracy jest zagadnienie bezrobocia. W Sosnowcu na początku 2014 r. stopa bezrobocia wyniosła 15,2% i była jedną z największych zarówno wśród miast GZM, jak i w skali województwa śląskiego (11,7%). Przewyższała także średnią krajową (13,9%). Pozytywnym aspektem jest to, że wskaźnik ten odnotowuje od 2012 r. tendencje do ustabilizowania się na poziomie około 15%, podczas gdy w większości miast GZM tendencja ta ma charakter wzrastający. W latach 2012-2014 stopa bezrobocia w Sosnowcu spadła o 0,1%, podczas gdy w miastach GZM wykazywała ona wzrosty w przedziale od 0,2% do ponad 1%. W strukturze bezrobotnych dominują osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym oraz niższym. W 2012 r. stanowiły one 61,7% ogółu bezrobotnych.
2. Skutki bezrobocia wynikające z niedostatku miejsc pracy w Sosnowcu łagodzone są dojazdami do pracy w innych miejscowościach. Wśród nich rolę szczególną odgrywają Katowice, do których w 2010 r. dojeżdżało do pracy 8,6 tys. mieszkańców Sosnowca. Relacja ta jest odzwierciedleniem największego dziennego ruchu wahałowego między dwoma miastami w Polsce. Wśród innych miast regionu duże znaczenie ma także Dąbrowa Górnicza z 4,6 tys. osób dojeżdżających do pracy. O ile w przypadku Katowic dojazdy do pracy związane były z zatrudnieniem w usługach, o tyle w przypadku Dąbrowy Górniczej był to sektor produkcyjny. Ogółem, według danych GUS, w 2011 r. z Sosnowca do pracy w innych miejscowościach wyjeżdżało 22,6 tys. osób.
3. Sosnowiec 31 grudnia 2012 r. liczył 207,0 tys. mieszkańców. Pod względem zaludnienia jest drugim co do wielkości miastem konurbacji katowickiej (po Katowicach) oraz trzecim miastem województwa śląskiego (po Katowicach i Częstochowie). W Polsce zajmuje pod względem liczby ludności 15 lokatę. Gęstość zaludnienia jest jedną z najwyższych w województwie śląskim. W latach 2004-2012 ubytek ludności w Sosnowcu wyniósł 18,6 tys. mieszkańców. Ten trend utrzymuje się od przełomu lat 80. i 90. XX wieku. Jego kontynuacja będzie miała miejsce co najmniej do 2035 r. Prognozuje się (GUS), że liczba mieszkańców będzie wynosiła 196,5 tys. w 2020 r. i 160,8 tys. w 2035 r. Według prognoz sporządzonych na potrzeby **Studium 2016** będzie to 191,2 tys. w 2020 r. oraz 156,5 tys. w 2035 r. Obserwowane i prognozowane zjawisko ubytku liczby ludności jest powszechnym zjawiskiem w miastach rdzenia konurbacji katowickiej oraz większości dużych i średnich miast Polski. Ubytek liczby ludności jest jednym z fundamentalnych czynników warunkujących przyszłą sytuację społeczno-ekonomiczną miasta. Oddziałuje on i będzie oddziałował na sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną, przestrzenną, finansową, a także polityczną.
4. Wskazane powyżej uwarunkowania demograficzne, uwzględniające stały ogólny ubytek liczby ludności, będą miały swoje bezpośrednie konsekwencje w odniesieniu do:
 - rynku pracy,
 - infrastruktury społecznej i komunalnej,
 - wskaźnika dochodów PKB oraz przeciętnego wynagrodzenia,
 - przemian urbanistycznych i funkcjonalnych w przestrzeni miasta.
5. Zmiana struktury wieku ludności Sosnowca ma, a przede wszystkim będzie miała w przyszłości, istotny wpływ na potrzeby mieszkańców, koncentrujące się w sferze usług społecznych, komunalnych, transportowych, a nawet handlowych i mieszkaniowych. Ważnym aspektem społecznym komfortu życia w mieście jest sieć placówek i instytucji kultury, rozrywki, rekreacji i sportu. Większy zasięg oddziaływania mają placówki kultury, a wśród nich Teatr Zagłębia, Muzeum w Sosnowcu oraz Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki czy Muzeum Ziemi przy Wydziale Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego. Ich rola przyciągająca obejmuje przede wszystkim powiaty sąsiadujące oraz większe miasta województwa śląskiego. Zdecydowanie pozytywny charakter mają wydarzenia kulturalne odbywające się w Sosnowcu, wśród nich między innymi:

Międzynarodowy Studencki Festiwal Folklorystyczny, Europejski Festiwal Piosenki Dziecięcej, Międzynarodowa Wystawa i Giełda Mineralów i Skamieniałości, Turniej Jednego Wiersza o „Laur Plateranki”, Turniej tenorów im. Jana Kiepury, Ogólnopolski Turniej Zespołów Cheerleaders, Sosnowieckie Spotkania Artystyczne, Zaduszki Jazzowe, koncerty rockowe organizowane w MDK „Kazimierz” czy coroczna Wystawa Makiet Kolejowych organizowana w Zespole Szkół Technicznych i Licealnych przy ul. Kilińskiego oraz wiele innych.

6. Sosnowiec w zakresie rozwoju kultury, rekreacji i rozrywki posiada bardzo duży potencjał rozwojowy. Niektóre z wydarzeń kulturalnych oraz instytucji sportu i rekreacji ma zdecydowane szanse na zwiększenie ich rangi oraz oddziaływania społecznego i przestrzennego.

§64. WNIOSKI I WYTYCZNE Z ROZDZIAŁU IX

1. Celem strategicznym Sosnowca powinien być rozwój rozumiany jako przekształcenie i reurbanizacja miasta w oparciu o nowe możliwości gospodarcze, przestrzenne i społeczne.
2. Istotą jest podkreślenie tych kierunków przemian, które w działaniach strategicznych i operacyjnych powinny stanowić podstawę przemian miasta Sosnowca.
3. Realizacja wskazanego celu i wynikających z niego kierunków działań pozwoli na:
 - trwałe umocowanie miasta Sosnowca w sieci prorozwojowych ośrodków subregionalnych Polski,
 - ustanowienie Sosnowca jednym z kluczowych ośrodków miejskich województwa śląskiego i konurbacji katowickiej,
 - uzyskanie nowego oblicza miasta – nowoczesnego w wymiarze gospodarczym i infrastrukturalnym oraz przyjaznym w wymiarze społecznym,
 - pozyskanie nowych podmiotów gwarantujących rozwój miasta ugruntowujących rolę miasta w dynamicznej i konkurencyjnej strukturze przestrzenno-funkcjonalnej południowej Polski,
 - wyhamowanie negatywnych zjawisk demograficznych, szczególnie tych wynikających z odpływu migracyjnego,
 - ograniczenie barier rozwojowych potencjalnie negatywnie oddziałujących na rozwój miasta.

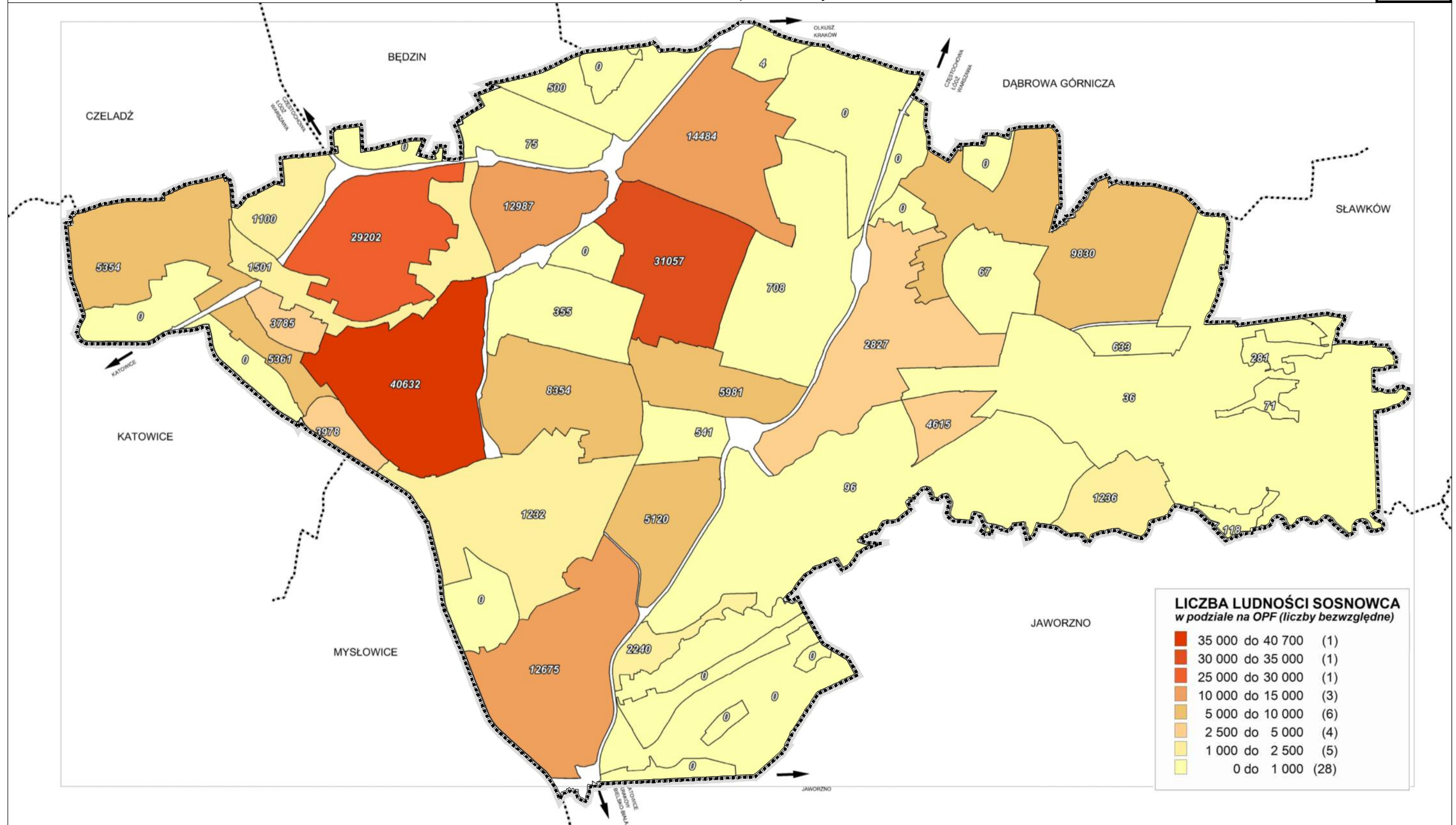
W ramach uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju Sosnowca uwzględniono w szczególności:

- a) analizy ekonomiczne, których elementy wraz z wnioskami zostały zawarte w par. 62 i par. 65 niniejszego tomu,
- b) analizy środowiskowe, których elementy wraz z wnioskami zostały zawarte w Rozdziale V oraz w „Opracowaniu ekofizjograficznym dla miasta Sosnowca” wykonanym w ramach prac planistycznych nad uwarunkowaniami Sosnowca,
- c) analizy społeczne, których elementy wraz z wnioskami zostały zawarte w Rozdziale VIII, w par. 44 do par. 53 oraz w par. 63,
- d) prognozy demograficzne, których elementy wraz z wnioskami zawarte są w par.43, a które poprzedzone zostały opracowaniem „Prognoz zmian zaludnienia Sosnowca w perspektywie 2035 roku” wykonanym w ramach prac planistycznych nad uwarunkowaniami Sosnowca,
- e) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej służącej realizacji zadań własnych gminy, których elementy wraz z wnioskami zawarte zostały w par.44 do par.46, w Rozdziałach IX i XIV oraz w opracowaniach komunikacyjnych wykonanych w ramach prac nad uwarunkowaniami Sosnowca,
- f) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, wykonany w ramach prac nad uwarunkowaniami Sosnowca, który wskazał, iż potrzeby Sosnowca w zakresie zapotrzebowania na podstawowe funkcje mieszkaniowe, produkcyjne i usługowe powinien zostać zwiększony o co najmniej 30%, zastrzegając jednocześnie, iż wzrost zapotrzebowania na nowe tereny powiązany jest w szczególności ze zmianą jakościową zamieszkania, a w mniejszym stopniu z potrzebami demograficznymi.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SOSNOWCA

UWARUNKOWANIA: DEMOGRAFIA RYS. U/36: Liczba ludności w podziale na jednostki OPF

**LICZBA LUDNOŚCI SOSNOWCA
w podziale na OPF (liczby bezwzględne)**

35 000 do 40 700	(1)
30 000 do 35 000	(1)
25 000 do 30 000	(1)
10 000 do 15 000	(3)
5 000 do 10 000	(6)
2 500 do 5 000	(4)
1 000 do 2 500	(5)
0 do 1 000	(28)

GRANICA MIASTA SOSNOWCA